

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opggericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900.

OOST

EN

WEST

„Het Koloniaal belang
is een algemeen
Nederlandsch belang.”

Abonnementsprijs per jaar:
Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling. f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . . f 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . . f 0.05

Prijs der Advertentiën:
Per vakje . . . . . f 2.—
 Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
 Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden DEN HAAG.

INHOUD: De „Boeatan”-Uitstalling. — Onze Koloniale Weermacht. — Uit de Oost-Indische Mail. — Pest op Java en Madoera. — Suriname. — Curaçao. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Ingezonden. — Oost- en West-Ind. Literat.-Overz. — Mededeelingen. — Ledenlijst.

De „Boeatan”-Uitstalling.

De N. Rott. Cr. van 24 Nov. j.l. schrijft onder het hoofd: Indische Kunstnijverheid: „Het wordt langzamerhand tijd voor de Sint-Nikolaas-inkoopen, tijd om in verschillende winkels rond te zien naar allerlei dingen.

Op dien vaak teleurstellenden tocht kwamen we in „Boeatan” (Heulstraat 19, den Haag).

Donkere baltiks bedekten de tafels en daarbij kon men, o wonder, elk ding bezien en bijzondere eigenschappen opmerken.

Fijn samengesteld kantwerk van Palembang, fil tiré uit West-Indië, mooi vrouwenwerk. Weefsels uit allerlei streken, bescheiden kleurstukken uit de Bataklanden, opklimmende tot de bonte, maar toch mooie stukken uit Bali. Uit datzelfde eiland een wondermooi beeld uit wit hout gesneden. Gracieus buigend in danshouding met veel ornament, afhangend in de kleederen. Sierlijk stuk uit een artistieke samenleving, die wij niet kennen.

Heel anders is het kopergieterwerk uit de Padangsche Bovenlanden. Allerlei miniatuurhuisjes, in messing gegoten, met de typische, spitse daken, sierlijk van vorm en waarvan ingewijden veel zouden kunnen vertellen. Doch hier staan ze nu nuchter, geen mensch weet, welk een arbeid en een giettechniek noodig is geweest om deze stukken te vervaardigen. Ze staan er verloren in ons koud klimaat en ons koud gevoel; het eerste het beste stuk blik met machines saamgeperst en gepolijst, is ons liever dan dit mooie, oude handwerk!!

Rood aardewerk van Celebes, grof van stof, doch met zinrijke vermooring met sierlijke motieven. Blind-kind koperwerk in velerlei vormen, liefderijk met ingehamerde motieven versierd, aantrekkelijk door die eeuwig nieuw blijvende vormen. Mandjes van allerlei vorm, verschillend gevlochten, met telkens wisselende vlechtslagen, saamgegaard uit heel dien grooten Archipel, die ieder voor zich vertellen van dat groote land, ginds onder den evenaar. Dan komt het houtsnijwerk van Djapara! Het tintelt van artistiek vernuft, van spelend ornamentwerk, van heel dat mooie Indië. Het vereenigt gestileerde bloemranken, met juist, plastiek effect gesneden, en grillige Wajang-figuren, kostelijk bijeengevoegd in een groot ornament-vlak.

Onze Koloniale Weermacht.

Het „Rapport” van de Staatscommissie voor de verdediging van Nederlandsch-Indië.

XVII.

Het laatste hoofdstuk geeft financiële beschouwingen en voorts een voorstel omtrent de verdeling van de kosten der vloot tusschen de Staatsbegroting en de begroting van Nederlandsch-Indië.

De groote belangen in aanmerking genomen, die Nederland en het Nederl. volk bij Indië hebben, bestaan zeer beslist aan die zijde alleszins redenen tot krachtige medewerking bij de bestrijding van de uitgaven ten behoeve van het defensiewezen van Ned.-Indië. Evenzeer als Nederland aan zijn kolonie in het Oosten een groote economische verheffing, eene aanzienlijke ontwikkeling zijner inheemsche nijverheid, een levendigen handel verschuldigd

is, evenzeer lijdt het geen twijfel dat, zooals tevooren uiteengezet is, door een verlies van dat overzeesch gebied aan Nederland ernstige maatschappelijke nadeelen berokkend zouden worden, tevens de ondergang, in groote mate, van zijn staatkundig aanzien.

Wederkeerig is echter ook voor de kolonie zelve een ongestoord voortbestaan der Nederlandsche souvereiniteit van overwegend belang. Toch moet, naar het oordeel van de Staatscommissie, de grondslag van de verplichtingen, welke in deze zich doen gelden, niet in de eerste plaats in dergelijke overwegingen worden gezocht.

Die grondslag ligt, naar hare meening, in het feit van het bestaan der staatseenheid onder Nederl. souvereiniteit, waarvan, om de beschouwing tot die gemeenschappen te beperken, en Indië en Nederland deel uitmaken, met het gevolg, dat als zoodanig voor de onderdanen van den staat in beide gebiedsdeelen, zonder onderscheid, in beginsel de plicht bestaat om naar de door de bevoegde macht gestelde eischen mede te werken tot handhaving der souvereiniteit. Die verplichting, voortvloeiend uit het wezen van den staat, uit zijne natuurlijke roeping om zich in elk zijner onderdeelen te handhaven, geldt in beginsel voor iederen onderdaan, waar hij zich bevindt. Zij kent in principe geen onderscheid tusschen aanrandingen van het gezag door vijandelijke machten buiten of door vijanden binnen den staat. Zij is in haar oorsprong geen contraprestatie voor het genot van bepaalde voordeelen of rechten, maar een algemeene plicht, voor elken onderdaan van den staat.

Uit dit oogpunt beschouwd, kan in de oplegging van geldelijke of andere lasten ter vervulling van die verplichting dan ook allerminst onbillijkheid worden gezien en dit zoomin, wanneer het de handhaving van de souvereiniteit door weermiddelen ter zee, als wanneer het de verdediging te land betreft.

Het feit, dat de verplichting op zich zelve in beginsel algemeen aanwezig is, mag intusschen geen reden zijn om bij de regeling van de wijze, waarop dan de verplichting gevolg zal worden gegeven, de bij het behoud van Indië in 't staatsverband betrokken bijzondere belangen buiten aanmerking te laten.

Hiermede rekening houdende en in acht nemende, dat het soeverein gezag in de eerste plaats belichaamd is in het Moederland, dat in de regeling der betrekkingen van de geheele gemeenschap tot het buitenland de leiding voert, mag worden verwacht, dat, naar het voorbeeld in gelijksoortige omstandigheden van andere Westersche mogendheden, Nederland zich ten volle bewust zal toonen van zijn moreelen plicht om op inderdaad onbekrompen wijze het zijne bij te dragen ter voorziening in het defensiewezen van de kolonie.

In het verband van deze beschouwingen is door de Staatscommissie mede de vraag overwogen, of het geen aanbeveling zou verdienen van de verschillende groote ondernemingen op cultuur- en mijn-

gebied eene speciale bijdrage te vragen in de meerdere kosten der defensie?

Die vraag moet, naar haar oordeel, aldus beantwoord worden, dat de bestaande practijk aangaande de verdeling der algemeene lasten eene zoodanige specialiseering voor het onderwerpelijke doel bezwaarlijk zou toelaten.

De uitgaven ten behoeve van de defensie zijn in wezen niet te onderscheiden van die, waarmede het budget voor tal van andere noodzakelijke maatregelen wordt bezwaard en die, gezamenlijk met de maatregelen tot uitwendige bescherming van het grondgebied, het complex vormen van de voorzieningen, die het landsbeheer vordert. De lasten, die voor militaire doeleinden drukken op de Staatsbegroting en de Indische begroting, vertegenwoordigen fracties van de algemeene uitgaven, respectievelijk van Nederland en van Indië; zij kunnen niet als het ware buiten de algemeene uitgaven worden gesteld. De fracties van defensiekosten trekken een deel der algemeene middelen tot zich, in gelijker voege als de overige fracties en wanneer blijkt, dat ten gevolge van een verhooging van de uitgaven voor de verdediging het budgetair evenwicht zoodanig verstoord wordt, dat de algemeene middelen versterking behoeven, dan is wel die verhooging de naaste aanleiding tot de versterking, doch zou 't toch niet mogen worden voorgesteld, alsof speciaal de defensiekosten worden gedragen door het nieuwe middel, daar die uitgaven worden opgelost in de algemeene uitgaven, evenzeer als het nieuwe middel met de algemeene middelen samensmelt.

Op grond van deze overwegingen ontraadt de Staatscommissie zoowel de invoering van een bijzonder middel, speciaal bestemd en gereserveerd voor bestrijding van defensieuitgaven, als een bijzondere heffing, uitsluitend voor deze uitgaven, van één bepaalde groep, die speciale belangen bij een goede verzorging van de verdediging heeft.

De vorenstaande beschouwingen hebben de Staatscommissie tot de volgende conclusiën geleid:

a. uit het feit van het bestaan der staatseenheid onder Nederlandsche souvereiniteit, omvattende o.m. zoowel Indië als Nederland, vloeit voor de onderdanen in de beide gebiedsdeelen als zoodanig in beginsel de plicht voort om overeenkomstig de door het wettelijk gezag gestelde eischen mede te werken tot handhaving van die souvereiniteit en tot het dragen van de daartoe opgelegde lasten. Die plicht kent in principe geen onderscheid tusschen handhaving der souvereiniteit te land of ter zee; zij is in haar oorsprong vreemd aan het genot van bijzondere voordeelen of rechten;

b. bij de verdeling van de bedoelde lasten behoort niettemin rekening te worden gehouden met de bijzondere belangen van elk der genoemde gebiedsdeelen bij het behoud van Indië in het Nederlandsch staatsverband;

c. ook Nederland behoort op onbekrompen wijze financiële medewerking te verleenen tot schepping en instandhouding van een krachtige weermacht in de kolonie, ingericht naar de eigenaardige strategische eischen van dat gebied. Bij de regeling van

die medewerking zullen prestatieën van anderen dan financieel aard tot handhaving der soevereiniteit uiteraard niet buiten beschouwing zijn te laten;

d. ontraden moet worden de opbrengst van speciale belastingen te bestemmen tot bestrijding der kosten, die een betere verzorging der verdediging medebrenge.

Is dus de Staatscommissie van oordeel, dat de kosten in zake de Indische defensie door Nederland en Nederlandsch-Indië te zamen behooren te worden gedragen, alvorens aan te geven, in welke verhouding die lasten zouden zijn te verdeelen, geeft zij beschouwingen over:

1e. de tegenwoordige stand van de financiën;

2e. de ontvangsten en de uitgaven in de naaste toekomst;

3e. de tegenwoordige uitgaven ten behoeve van Leger en Vloot,

om ten slotte te concluderen:

1e. de toestand van de financiën zoowel van Nederland als van Indië is niet van dien aard, dat eene belangrijke verhooging van de uitgaven van elk van die gebiedsdeelen voor de defensie van Indië noodzakelijk zou moeten leiden tot een blijvende verstoring van het budgetair evenwicht van een van beide;

2e. eene belangrijke verhooging van de uitgaven voor de defensie van Indië is echter niet mogelijk, zonder dat:

wat Indië betreft, nieuwe heffingen worden ingevoerd, of sommige daarvoor vatbare maatregelen in een matiger tempo worden tot stand gebracht, dan anders mogelijk zou zijn, waarbij intusschen behoedzaamheid zal dienen te worden betracht;

en, wat Nederland betreft, tot nieuwe heffingen wordt overgegaan naast die, welke reeds noodig zullen blijken voor de invoering van maatregelen van socialen aard, alsmede ten behoeve van de verkrijging van een meerstabiel budgetair evenwicht;

3e. wat betreft het bedrag, dat Indië en Nederland voor de verdediging van Indië beschikbaar zouden kunnen stellen, is geen cijfer te noemen; het hangt geheel af van de beantwoording van de vraag, welke lasten die verbetering waard wordt geacht, en welke maatregelen in de gegeven tijdsomstandigheden minder noodzakelijk worden geacht dan die verbetering.

Voor Indië geldt: dat de inkomsten per jaar zouden kunnen worden verhoogd met f 1 miljoen of meer door de heffing van een waterrecht van suikerondernemingen; dat nieuwe inkomsten kunnen worden verwacht uit de met petroleum- en andere Mijnbouwmaatschappijen te sluiten exploitatie-contracten; dat een matig uitvoerrecht op copra circa f 1 miljoen kan opbrengen; dat een belangrijk bedrag kan verkregen worden door een verhooging van de invoerrechten op verschillende artikelen, indien men zich niet, gelijk bij de verhooging van 1907, beperkt tot artikelen, die uitsluitend door Europeanen en Vreemde Oosterlingen gebruikt worden (een verhooging van het invoerrecht op katoenen goederen, thans bedragende 6 of 10 pCt., tot 12 pCt. zou bijv. de opbrengst van de invoerrechten met circa f 4 miljoen doen stijgen); dat bij aanvaarding van de voorgestelde vlootplannen, zoo noodig, op de legeruitgaven bezuinigd zal kunnen worden tot een bedrag, hetwelk op f 6 miljoen geraamd wordt; dat echter moet worden gerekend op daling van de inkomsten uit het opiummiddel en het verlies van inkomsten door de afschaffing van verschillende pachten, waartegenover evenwel te wijzen valt op hetgeen de inkomstenbelasting meer zal opbrengen, als gevolg van de wijziging, waarop bij de begroting voor 1913 gerekend is.

Voor Nederland geldt: wanneer overeenkomstig het tegenwoordig financieel Regeeringsprogram 1e. van de voorgestelde verhooging van het tarief van invoerrechten f 10 miljoen 's jaars besteed wordt aan de invaliditeits- en ouderdomsverzekering en 2e. de opbrengst ad f 2 miljoen 's jaars van het debietrecht op tabak vermeerderd met pl.m. f 1 miljoen 's jaars zijnde, hetgeen een algemeene inkomstenbelasting meer zal opbrengen dan hetgeen, inclusief opcenten, de vermogens- en de bedrijfsbelasting thans opleveren, aangewend wordt voor het herstel van het budgetair evenwicht, welk bedrag daarvoor volstrekt noodig is, ook wanneer slechts met de helft van de bekende intering der spoorwegkapitalen rekening wordt gehouden; dat alsdan voor de Indische defensie, wanneer op geen abnormale

stijging van de uitgaven voor het onderwijs het Nederlandsche leger en andere onderwerpen gerekend behoeft te worden, de beschikking verkregen zou kunnen worden: over f 3.5 miljoen per jaar door voor goed af te zien van de verlaging van den suikeraccijns, waardoor de geheele opbrengst van den gedistilleerdaccijns ten bate van de middelen zou komen en over f 2 miljoen per jaar door de tax van het voorgestelde debietrecht op tabak te verdubbelen, tenzij het mogelijk zou blijken een rechtstreeksche belasting op tabak in te voeren, in welk geval nog meerdere miljoenen uit dit middel zouden kunnen worden verkregen; aan welke bedragen nog zouden kunnen worden toegevoegd het voordeel, dat een herziening van de waarde der ongebouwde eigendommen aan de schatkist zou opleveren, zoomede hetgeen de voorgestelde verhooging van het tarief van invoerrechten eventueel meer dan f 10 miljoen 's jaars zal opbrengen.

Verdeeling van de kosten tusschen Nederland en Indië.

Volgens de voorstellen van de Staatscommissie, zouden de totaal-kosten van de Marine voor Nederland en Indië jaarlijks bedragen:

1e. Bijdragen van Nederland en Indië aan het vlootfonds voor den aanbouw van groot en klein materieel en de aanschaffing van reservemunitie en reservetorpedo's: f 17 miljoen;

2e. Rente en aflossing van de geldleening ter bestrijding van de kosten van aanbouw en bewapening van fort en ter bescherming van de vlootbasis te Tandjong-Priok: f 1.5 miljoen;

3e. Rente en aflossing van de geldleening ter bestrijding van de kosten van aanleg van de oorlogshaven te Tandjong-Priok: f 0.3 miljoen;

4e. Bedrijfskosten der zeemacht, voor zoover deze niet uitsluitend betrekking hebben op het deel der vloot in Indië: f 12.7 miljoen;

5e. Bedrijfskosten der zeemacht, die uitsluitend betrekking hebben op het deel der vloot in Indië, bedragende voor het jaar 1914 f 8 miljoen, welke kosten in volgende jaren zullen stijgen, om te bedragen:

in het jaar 1917 f 9.4 miljoen;
in het jaar 1919 f 10.8 miljoen;
in het jaar 1921 f 13.5 miljoen;
in het jaar 1923 f 14 miljoen;
alzo in laatstgenoemd jaar meer dan in 1914 f 6 miljoen, totaal f 45.5 miljoen.

(Wordt vervolgd.)

Uit de O.-I. Mail.

De jongste Indische bladen brachten ons weinig nieuws.

Wat den gezondheidstoestand betreft, lezen wij o. a., dat te Batavia weer eenige cholera-gevallen voorkwamen en werd in de Soerabaja-bladen vermeld, dat Dr. Terburg 23 October terugkeerde van zijn reis naar den Oosthoek. Hij verklaarde, dat de pokken in Banjoewangi zeer aan het minderen zijn.

In de afdelingen Bondowoso en Panaroekan is thans nagenoeg de geheele bevolking gevaccineerd. Hij ziet de toekomst met vertrouwen tegemoet.

Medisch congres. Naar De Java bode vernam, zullen binnenkort de doktoren De Vogel, Grijns, Neeb uit Batavia en de heer Gramstein uit Malang zich inschepen naar Saigon om het medisch congres aldaar bij te wonen als vertegenwoordigers der Nederlandsch-Indische Regeering.

Dr. Grijns zal een lezing houden over de beriberi, terwijl de heer Neeb de oprichting zal bepleiten van een internationaal medisch instituut in het „Verre Oosten". Ook zal Dr. Grijns namens de regeering den congressisten het voorstel doen, het eerstvolgend congres in Batavia te houden.

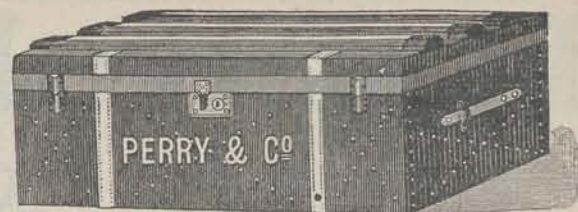
Inlandsche gemeentescholen. Het aantal desa- of volksscholen op Java bedroeg onder ultimo December 1911 1740 en zal op het einde van het lopende jaar 2982 bedragen. Het aantal leerlingen van elke school bedraagt gemiddeld 50 à 60.

In het volgend jaar wordt de oprichting van 626 nieuwe scholen verwacht.

Het aantal volksscholen in de buitenbezittingen neemt eveneens gestaag toe. In het vorig jaar trof men aan ter Sumatra's westkust 111 en in Benkoelen 83, thans respectievelijk 361 en 84 en in Palembang 88.

In het volgend jaar zullen met steun van den lande 75 scholen worden opgericht in de Lampong-sche districten, terwijl eveneens plannen bestaan voor de oprichting van scholen in Djambi en Riouw en Onderhoorigheden.

De Atjeh-stoomtram. De totstandbrenging van eene verbinding tusschen de stoomtramlijn in Atjeh met

MAILKOFFERS.
DEKSTOELEN.
HANGMATTEN.

H. W. v. BRAKEL & Zn.
HOFSMEDEN
PIET HEINSTR. 15 - TELEPH. H. 1767

FABRIEK VAN STIJLHAARDEN

INSTITUUT VOOR MEISJES
EXTERNAAT ——— BEPERKT INTERNAAT
KRONENBURGERSINGEL 2 en 4 NIJMEGEN (HOLLAND)
School- en Pensioengeld internaat f 800.—
Met inbegrip der vacaties . . . f 1000.—
De Directrice: A. J. NELCK.

**F. W. VAN WIJK - DAMES-
KLEERMAKER.**
Tollensstraat 118. - Teleph. 3235.

Speciaal adres voor:
**PLUCHEMANTELS, BONTMANTELS
- en TAILOR-MADE COSTUMES -
NAAR MAAT.**

VACANT

PRIJS f 180.-

„EMPIRE" Schrijfmachines
met zichtbaar schrift.

Generaal-Vertegenwoordiger voor NEDERLAND:

A. E. LEO
279 BEEKLAAN - DEN HAAG.

VOOR INDIË.

DE AANGENAAMSTE, MOOISTE EN NUTTIGSTE
BEZIGHEID IS ZEKER HET FLUWELPLETTEN EN
SCHILDEREN. ——— ONDERRICHT BIJ

Firma TENZER NOORDEINDE 139A
:- DEN HAAG :-
MAGAZIJN EN FABRIEK VAN SCHILDERSARTIKELLEN, VOOR-
WERPEN OM TE BRANDEN, SNIJDEN, ENZ.
RIJK GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT VAN HOUTWAREN
tegen inzending van 50 Cent FRANCO INDIË.

het spoorwegnet ter Oostkust van Sumatra is binnen een afzienbaren tijd te verwachten. Nadat in 1911 de tramlijn zuidwaarts was doorgetrokken van Langsa naar Koeala Simpang, is een viertal maanden geleden, zooals wij indertijd vermeld hebben, machtiging verleend tot het aanleggen van de lijn tusschen laatstgenoemde plaats en de grens tusschen Tamian en Langkat, waarvan de kosten geraamd zijn op ruim f 342.000. Door de regeering is machtiging verleend om de lijn verder door te trekken tot Besitang, waarmede eene uitgaaf van ongeveer f 926.000 gepaard zal gaan. Na de voltooiing van deze beide lijnen ontbreekt slechts het wegvak van Besitang naar Tandjong Slamet, aan de tramlijn van de Delispoor, loopende van Timbang Langkat naar Pangkalan Brandem aan de verbinding.

PEST OP JAVA EN MADOERA.

Overzicht der 14-daagsche opgaven, welke officieel zijn verstrekt van de nieuwe pestgevallen en 'taantal overledenen over de laatste zes maanden.

1913.	Madoera		Java		Totaal	
	geval.	overleden.	geval.	overleden.	geval.	overleden.
21 Mei-3 Juni	250	327	337	327	587	654
4-17 Juni	273	333	360	333	633	666
18 Juni-1 Juli	197	262	273	262	470	524
2-15 Juli	258	388	408	388	666	776
16-29 Juli	244	443	467	443	711	886
30 Juli-12 Aug.	235	477	506	477	741	954
13-26 Aug.	401	724	768	724	1169	1448
27 Aug.-9 Sept.	375	652	664	652	1039	1304
10-23 Sept.	345	709	750	709	1095	1418
24 Sept.-7 Oct.	352	613	657	613	1009	1226
8-21 Oct.	341	539	580	539	921	1078
22 Oct.-4 Nov.	378	589	640	589	1018	1178
5-18 Nov.	347	514	568	514	915	1028
					6978	6530

Totaal in ongeveer 6 maanden

doel beantwoordt of ten hoogste aanvulling of verbetering eischt.

De Commissie heeft naar veler oordeel hare taak te breed opgevat en had zich, uit den aard van hare opdracht, moeten beperken tot datgene, waarbij al het andere bijzaak is, namelijk tot het aangeven van de middelen, welke volgens haar een blijvende verbetering zouden kunnen brengen in den economischen toestand der kolonie.

De Raad is van meening, dat de door de Commissie voegestelde maatregelen niet of voor een zeer gering deel tot het doel kunnen leiden.

Suriname lijdt aan eene zeer ernstige landbouwcrisis, zoomede aan overbelasting van haar financieel vermogen als gevolg van de groote leeningen, aangegaan voor werken, waarvan de productiviteit nog niet is gebleken.

Om de gevolgen hiervan te boven te komen, is krachtige staats-interventie gewenscht, doch zoo dat daaruit particulier initiatief zal voortvloeien.

Herstelt de landbouw zich, dan staat de kolonie er beter voor dan ooit te voren; een blik op den huidige stand der koloniale middelen kan dit aantoonen. Al wat dan nog verder noodig is, kan gerust aan haar worden overgelaten en omdat dit over het algemeen van lokalen aard is, zal het moederland goed doen zich van inmenging in deze zoo veel mogelijk te onthouden.

Den Raad komt het voorstel der commissie tot wijziging in autonomie en budgetrecht der kolonie, er toe strekkende om aan kolonisten belastingen op te leggen buiten hun vertegenwoordiging om, al zeer ongeraden voor. Het is een miskenning van den vrijheidsgeest, welke ontegenzeggelijk toch ook in Suriname bestaat, en een inbreuk op het eenmaal verleend recht tot zelfregeeren.

Die voorstellen, worden ze aangenomen, zullen hier veel ontstemming verwekken en niet leiden tot het gewenschte doel, n.l. vermindering van financieele afhankelijkheid van het moederland.

Suriname, hoe onbeduidend als gemeenschap dan ook, is een land met eigen vraagstukken van bevolking, van klimaat, van ontwikkeling, van toekomst, welke het zelf zal hebben op te lossen, en waarin het moederland niet dan bij hooge noodzakelijkheid behoort in te grijpen, ook al moge het daartoe aan de subsidie rechten ontleenen.

Met de bestaande verhouding tusschen Suriname en Nederland, welke op de historie is gegrondvest en welke, naar de meening van den Raad, gehandhaafd moet blijven in het belang van eene gezonde ontwikkeling van de kolonie in elk opzicht, heeft de Commissie, naar het den Raad voorkomt, niet voldoende rekening gehouden, anders had zij niet de voorstellen gedaan, die hier algemeen met tegenzin zijn ontvangen.

Wat de Commissie wenscht, leidt ongetwijfeld tot teleurstelling.

Als bijlagen zijn overgelegd de door den Troepencommandant op verzoek van den Gouverneur samengestelde nota's, zoomede twee nota's van den Procureur-Generaal over de bezuiniging, waartoe het ten slotte door den Raad opgenomen plan van den Gouverneur tot vermindering der bezetting zoude leiden en over de positie van den procureurgeneraal en eene nota van den heer Struycken de Roysancour over het ontwerp-wet tot wijziging van het Regeerings-Reglement.

Met uitzondering van een lid, dat geen prijs stelt op de aanwezigheid van het garnizoen en zijne meening voornamelijk grondt op de toestanden op de Engelsche eilanden, is de Raad eenstemmig van oordeel, dat het oogenblik voor opheffing van de militaire bezetting thans nog allerminst gekomen is te achten.

De Raad zet dan uiteen, waarom het behoud van een militaire bezetting noodzakelijk is. Nu de Regeering besloten heeft het stationsschip uit de West-Indische wateren te verwijderen — men zie het voortreffelijke betoog in ons vorig nummer, onder de rubriek Curaçao, uit De Nederlander overgenomen — zal zij zich wel tweemaal bedenken vóór zij er toe overgaat de militaire bezetting in Suriname op te heffen of zelfs te verminderen.

Wegens gebrek aan plaatsruimte kunnen wij niet ingaan op de verdere, zeer belangrijke beschouwingen van den Raad. De Regeering zal zeker niet nalaten rekening te houden met dit advies, alsook met dat van de Koloniale Staten, vroeger door ons medegedeeld.

**

Bij Malmberg te Nijmegen is verschenen „Handboek der Nederlandsche Taal, door Dr. Jac. van Ginneken S. J. Deel I. De sociologische structuur der Nederlandsche Taal I.

Wij vestigen hierop de aandacht omdat Dr. van Ginneken een hoogst belangrijke studie wijdt aan de Negertalen in Suriname (blz. 261-275).

Kon deze taalgeleerde eenige maanden in Suriname doorbrengen, dan zou hij bij de verschillende Boschnegerstammen nu nog verschillende phasen van het Djoe-tongo en het Ningre-tongo of Neger-Engelsch kunnen bestuderen.

Deze verschillende stammen hebben n.l. in meerdere of mindere mate de taal behouden, die op de plantages werd gesproken op het oogenblik dat zij wegliepen; daar dit wegliepen op verschillende tijdstippen plaats vond, vindt men in de verschillende

Hillmer & Co.
Noordeinde 58. Telef. 1667.
PIQUÉ HEMDEN
f 2.75, f 3.50, f 4.—, f 4.50.
ENGELSCH HEMDEN
steeds de nieuwste Dessins
van af f 2.50.
Rijke keuze **DASSEN.**
Gemaakte en Zelfbinders.

Th. A. A. SIMONIS
34 GROENMARKT — OVER DE —
PRINSESTRAAT.
TELEFOON NO. 2535 □ DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN.
— GROOTE KEUZE —
van af het beste tot het eenvoudigste.
MAGAZIJN GESLOTEN VAN HALF EEN TOT TWEE UUR.

MAGAZIJN VAN:
Heeren Hoeden

■■■■

EDUARD PELGER
PRINSESTRAAT 35, :: 's-GRAVENHAGE
TELEPHOON 3902.

VACANT

N.V. PULP-, JAM- & CONSERVENFABRIEK
VRUCHTEN- & GROENTENDROGERIJ
PRINCENHAGE.
GEDROOGDE GROENTEN, GEDROOGDE AARDAPPELEN,
voor export en voor scheepsgebruik.
Offerte met monsters op aanvraag te bekomen.

Suriname.

Aan het advies van den Raad van Bestuur omtrent de vraag, of het garnizoen van Suriname moet worden opgeheven en omtrent het ontwerp tot wijziging van het Regeeringsreglement, uitgebracht ingevolge verzoek van den Minister van Koloniën, ontleenen wij het volgende:

Tot de samenstelling van dit advies hebben medegewerkt zoowel de gewone als de buitengewone leden van den Raad, terwijl de kapitein, commandant der troepen in Suriname, de vergaderingen omtrent de al- of niet opheffing van het garnizoen bijwoonde.

Aan de behandeling van bovengenoemde punten meent de Raad de volgende beschouwing van algemeen aard te mogen laten voorafgaan.

Hoeveel goeds het rapport der Suriname-Commissie ook moge bevatten, op tot oordeelen bevoegden maakt het den indruk van niet te zijn samengesteld met op grondig onderzoek berustende kennis van zaken; anders toch is het onverklaarbaar, dat de Commissie juist daar de meest ingrijpende hervormingen noodig acht, waar het bestaande aan het

„dialecten” evenveel ontwikkelingstoestanden van de negertaal terug. Personen, die veel met Boschnegers omgaan, hooren onmiddellijk aan de taal, tot welke stam deze behooren. Langzamerhand vloeiende deze „dialecten” in een, als een gevolg van de bezoeken der Boschnegers aan de hoofdplaats, van hun verkeer met de goudzoekers en balatableeders, en van de bemoeiingen der zending.

Op de taal der Boni-negers oefent het Fransch een machtigen invloed uit, sedert deze naar den Franschen oever van de Marowijne verhuisd zijn.

Aan het slot van zijne studie over de „handels-taal” der Joeka's met de Trio's en Ojana's — zie Verslag der Toemoekhoemak-Expeditie. Leiden 1908, blz. 219 van den overdruk — schreef C. H. de Goeje: „Aan het slot van deze bijlage wil ik den wensch uitspreken, dat het Negerengelsch toch eens eindelijk wetenschappelijk onderzocht moge worden. Gaarne had ik mij aan die taak gewijd, doch eensdeels ontbreekt mij de tijd en de noodige voorstudie hiertoe te maken, en ook komt het mij voor, dat, wil men zulks met vrucht doen, eerst de dialecten der verschillende boschnegerstammen nauwkeurig opgenomen moeten worden. Het Negerengelsch der kustbewoners is meer en meer aan het verhollandschen; bij de boschnegers moet men zoeken om de oudere vormen te vinden”.

Dr. van Ginneken wijst op blz. 263 op de eigenaardige gewoonte der Surinaamsche negers om aan hunne kinderen namen te geven naar den weekdag der geboorte, welke namen geheel overeenkomen met die in het Ewe en Tsjil, twee talen in Asjanti aan de Goudkust, onderling ten nauwste verwant.

Schrijver zegt dan: „Ik weet niet, of iemand hier reeds op gewezen heeft, maar de afkomst der Surinaamsche negers is hiermede afdoende bewezen”. Wij kunnen de vraag bevestigend beantwoorden. Op blz. 24 van zijn „Ethnographisches und Verwandtes aus Guayana” (Intern. Archiv für Ethnographie, Suppl. zu Band V, 1893) geeft Prof. W. Joest een lijst van de overeenkomstige namen op de Goudkust gebruikelijk, ontleend aan het boek van A. B. Ellis: The Thsi-speaking Peoples of the Gold Coast of West-Africa”. De schrijfwijze bij Ellis verschilt eenigszins van die van Dr. van Ginneken. Ook de Goeje geeft de lijst in zijn bovengenoemd Verslag, blz. 56, noot 2. Overigens wist men in Suriname in den tijd van den slavenhandel wel, uit welke deelen van Afrika de slaven afkomstig waren.

Mogen wij Dr. van Ginneken nog even wijzen op „Wan Spraakkunstvoetaken skriji da Tongo vo Sranan”, door J. N. Helstone in 1903 te Paramaribo uitgegeven? Dit boekje ontbreekt wellicht aan zijne collectie.

Tegen één uitspraak moeten wij opkomen. De schrijver zegt op blz. 261: „.....In Suriname kennen de meeste inwoners toch alleen Negerengelsch, en ook de blanken moeten er zich goedschiks kwaadschiks tegenover de kleurlingen van bedienen, als zij willen worden verstaan”.

Zoo algemeen gezegd is het beslist onjuist. Zondert men de immigranten uit, dan kan men gerust verklaren, dat in de hoofdstad de groote meerderheid het Nederlandsch verstaat en, zij het ook gebrekkig, spreekt. En ook in de districten wordt het Nederlandsch meer en meer verstaan. Dat moet dan ook wel, omdat sedert meer dan een menschenleef-tijd het Nederlandsch de voertaal bij het onderwijs is.

De mededeeling op dezelfde bladzijde, dat „het Djoe-tongo nog in verschillende havensteden der Caraïbische zee gebruikt en verstaan” wordt, was ons nieuw. Toch niet het Djoe-tongo, zooals het door de Saramakkaner-boschnegers wordt gesproken? Eenige inlichtingen zouden ons welkom zijn.

Curaçao.

De Gelderlander meldt:

Op 77-jarigen leeftijd is te Hees overleden de heer Antonius Johannes van Koolwijk, rustend miss. apost. van Curaçao.

De overleden missionaris was in 1836 te Winsen geboren en begon zijn priesterlijke loopbaan als redemptorist. Spoedig echter trad hij uit deze orde om als gewoon geestelijke het Evangelie te verkondigen in West-Indië, waar hij ongeveer 16 jaren lang verbleef.

Een kwarteeuw geleden zag de heer Van Koolwijk zich genoodzaakt Curaçao te verlaten en zijn emeritaat aan te vragen.

Bij al zijn priesterlijken arbeid had de heer Van Koolwijk nog tijd en lust gevonden voor zijn archeologische studiën, waarvan de overledene een groot liefhebber was. Tijdens zijn emeritaat verschenen verschillende pennevruchten op historisch gebied van zijn hand; ook door tal van zorgvuldig uitgevoerde opgravingen bewees hij de oudheidkunde groote diensten, welke de regeering ophield door hem het ridderkruis van den Ned. Leeuw te verlenen.

***

De nagelaten geschriften van den heer Van Koolwijk zijn de navolgende: De Indianen-Caraïben, oorspronkelijke bewoners van Curaçao (Tijdschrift Aardr. G., deel V); De Indianen-Caraïben van het

eiland Aruba (T. A. G. deel VII); Bijdrage tot de taal der oude Indianen op Aruba (T. A. G., deel I, 2e Serie); Indiaansche opschriften op Aruba (études arch.-linguist. et histor. dédiées à M. le Dr. C. Leemans, Leiden 1885).

***

De Cur. Ct. vermeldt het navolgende plaatselijke bericht:

„In den avond van Dinsdag is een marechaussee het gebouw van de vereeniging San José aan de Overzijde, alwaar een vijftig à zestig leden aanwezig waren, binnengedrongen en heeft aldaar met getrokken klewang op een ongehoorde wijze huisgehouden. Het vermoeden ligt voor de hand, dat de man onder den invloed van sterken drank verkeerde. Waar blijft de veiligheid van rustige burgers, indien degenen, die geroepen zijn om de orde te bewaren, zich schuldig maken aan dergelijke ergerlijke rustverstoringen?”

Naar wij vernemen beweert de marechaussee, dat hij tot die krasse daad gekomen is, doordat hij een jongen, die hem op straat uitgejouwd had en welken hij deswege achtervolgde, de trap van het gebouw had zien opgaan. Zelfs indien dit zoo ware, ligt daarin geen rechtvaardiging van zijn binnendringen in een particulier lokaal”.

***

De Wekker schrijft het volgende aangaande een opgerichte onderneming, die de brutaliteit der „pontjesnegers” op Curaçao wel temperen zal.

„Hier aankomende vreemdelingen ondervinden soms niet weinig moeilijkheden om aan wal te komen en hun goederen vervoerd te krijgen naar de plaats, waar zij zijn moeten. Van hun onbekendheid met de plaatselijke toestanden, met de waarde alhier van de verschillende muntsoorten, van de sjuwerloonen enz. wordt er maar al te dikwijls gebruik door de sjuwerlieden en pontvoerders gemaakt, om hen meer te doen betalen dan wel noodig en gewoonte is.

Ter ondervanging van die bezwaren, welke op den duur nadeelig zouden kunnen werken op het vreemdelingenverkeer op ons eiland, is de heer Julio L. Henriquez op het gelukkig denkbeeld gekomen om een kantoor op te richten, dat zich belast met het verstrekken aan vreemdelingen, die hier aankomen, van middelen om zich van en naar de booten te begeven, die hen hier aanbrengen of weg te voeren hebben en om hun goederen naar de hotels over te brengen, waar zij hun intrek zullen nemen of die van daar af te halen en aan boord der booten te brengen, waarmede zij het eiland weder zullen veelaten. Dit alles geschiedt tegen vastgestelde prijzen en met alle gewenschte waarborgen. Tot vervoer van passagiers en goederen zal worden gebruik gemaakt van de bekende motorboot Wilhelmina en voor dit doel berekende lichten.

De „Curaçao Express Co.” — de naam, die aan de onderneming is gegeven — voorziet in een werkelijke behoefte, die gevoeld werd. Met het oog op de aanstaande opening van het Panamakanaal komt de oprichting van het kantoor, zooals de Spanjaarden zich uitdrukken, como a pedir de boca. Verwacht mag toch worden, dat het vreemdelingenverkeer op ons eiland ten gevolge van die gebeurtenis grootelijks toe zal nemen, en dan is zuik een kantoor hoogst nuttig en gewenscht.

Wij wenschen den ondernemenden heer Henriquez het beste succes toe met zijn Express-Office”.

***

Uit de Vrijmoedige:

„Nader is gebeken, dat de heer Bernardo Porto nog geen vergunning van den waarn. procureur-generaal heeft gekregen om een bioscoop-theater hier op te richten, maar hem toezegging is gedaan, dat hij die bij daartoe strekkend verzoek onder zekere voorwaarden erlangen kan. Het verzoek is door hem, voor zoover ons bekend is, nog niet gedaan”.

***

Uit de Cur. Ct.:

„Naar wij vernemen is door het Bestuur der Afdeling Curaçao van Onze Vloot namens deze aan het Hoofdbestuur te 's-Gravenhage een schrijven gericht, om dit te verzoeken, wijziging of intrekking van het besluit te verkrijgen, waarbij het station in de West-Indische wateren wordt opgeheven.

***

Inmiddels is het stationschip H. M. „Zeeland” den 15en November j.l. van Curaçao naar Nederland vertrokken, waar het ongeveer 3 December kan aankomen.

We moeten nu afwachten, wat met het schip zal gebeuren. Indien het niet buiten dienst wordt gesteld, dan zou het toch veel beter zijn geweest het in West-Indië te laten, want het argument van gebrek aan bemanning is dan niet meer geldig. De Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Marinebegroting zal hieromtrent wel opheldering geven.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Sjarikat Islam. Volgens de Pembrita Beta-wi en andere Maleische bladen is te Medan een vereeniging van dien naam opgericht, welke in aard,

Gebr. P. H. CAMINADA
 LANGE HOUTSTRAAT 3
 HAAG - Telefoon 713
 SPECIAAL ADRES VOOR ALLE OPTISCHE ARTIKELEN,
 BRILLEN, KIJKERS, ENZ.
 AANLEG EN ONDERHOUD VAN ELECTR. LICHT- EN SCHELGELEIDINGEN.

RIPPEN

PIANOHANDEL
 PIET HEINSTRAT 42
 ELANDSTR. 17 TEL. 4683

VERHUREN

STEMMEN

VERSCHEENEN: de VIERDE DRUK van:

DE AFRICHTING VAN DEN POLITIEHOND, DEN AMBULANCE- EN OORLOGSHOND

EENE BEKNOPTTE HANDLEIDING

door

M. KESSLER.

Bekroond met den Eersten Prijs op de XXVe Internationale Honden-Tentoonstelling van „Cynophilia”, gehouden van 22 tot 24 April 1910 te Amsterdam. :: ::

1e Druk December 1908

2e Druk Februari 1909

3e Druk April 1910

4e Druk Maart 1913

Prijs geb. f 1.25.

Prijs geb. f 1.25.

UITGAVE DER

N. V. DRUKKERIJ „LUCTOR ET EMERGO”
 DEN HAAG.
 TELEF. INTERC. Nos. 4424 en 4404.

VACANT

GRANDE MAISON DE MODES.

— Chapeaux Garnis pour Dames et Enfants. —

TELEFOON 3656.

FOURNISSEUR DE LA COUR.

Firme SPIT & Cie., PLEIN 17, hoek
 Heerenstraat. -
LA HAYE.

wezen en doel niet veel verschilt van de Sarikat Islam op Java. De heer Mohamad Samin, oprichter, is voorloopig de president van het bestuur dezer vereeniging. Hij heeft het doel volgenderwijze uiteengezet: De leden moeten 1e. niets doen, wat in strijd is met de voorschriften van den Islam en de wetten van het Gouvernement; 2e. bevorderen de coöperatie, wetenschap, ontwikkeling, naast de kennis van den Mohammedaanschen Godsdienst voornamelijk door goed onderwijs; 3e. onderling hulpbetoon ter harte nemen. De statuten zijn reeds opgemaakt. Deze vereeniging zal afgescheiden staan van andere vereenigingen met soortgelijke naam of aard op andere plaatsen. Het aannemen van leden zal met de meeste nauwgezetheid geschieden. Slechts zij, die een zekere ontwikkeling hebben, worden toegelaten.

Cursus voor Mantri-Kadaster. Te Bandung is, volgens hetzelfde blad, een cursus geopend voor inlandsche jongelieden om zich te bekwamen voor de betrekking van mantri bij het kadaster. Zij moeten een eerste klas school hebben afgehoofd om tot den cursus te worden toegelaten, die twee jaren duurt. Het eerste jaar krijgen de aspiranten een maandelijksche toelage van f 10, welke het tweede jaar met f 5 vermeerderd wordt. Na aan een zeker examen voldaan te hebben, worden zij élève-mantri op een salaris van f 25, daarna spoedig mantri op f 40, periodiek opklimmende tot f 100 en bij keuze hoofdmantri op f 120 's maands. Vergelijk nu eens — zoo vervolgt het blad — deze opleiding en deze vooruitzichten met die van de kweekscholen. Hoe lang moeten de leerlingen niet op de banken der kweekscholen zitten? Wat krijgen zij voor traktement? Wanneer worden zij candidaat goeroe? Hoe lang duurt het niet, dat zij mantri goeroe worden! Een zekere M., die een en ander in de Pembrita Betawi releveert, geeft daarom den ouders, die niet over ruime middelen beschikken, den raad hunne zoons aan den cursus tot opleiding van mantri bij het kadaster te laten deelnemen. Deze studie duurt niet lang en geeft praktische resultaten.

Toelage aan Inl. Schrijvers. In hetzelfde blad deelt iemand, — die zegt geen „schrijver” te zijn (boekend djoeroetoeleis) — mede, dat de Inlandsche schrijvers te Batavia voortaan een toelage op hun traktement van f 4 's maands zullen krijgen, met dien verstande, dat traktement en toelage nooit meer dan f 19.50 's maands te zamen mogen bedragen. Een goede maatregel, zegt hij, met goede bedoelingen, n.m. om de laag bezoldigden op een dure standplaats, als Batavia, tegemoet te komen, maar die toch in de toepassing onbillijk zal werken. Hoe hooger de bezoldiging is, des te lager de toelage zal zijn. Iemand, die reeds een traktement van f 19 geniet, zal dan niet meer dan f 19.50 mogen ontvangen; de toelage zal dus slechts f 0.50 bedragen. Hij, die een traktement ontvangt van f 16, zal slechts een toelage van f 3.50 in rekening mogen brengen, enz. Heeft het bestuur deze onbillijkheid niet ingezien, of zijn wij niet juist ingelicht? vraagt de schrijver.

Een Fancy-fair. De Pewarta Soerabaja vernam, dat op het bureau van den Directeur van Onderwijs te Batavia een conferentie heeft plaats gehad met eenige Europeesche dames en Inlandsche vrouwen ter bespreking van een plan om op 5 November II. een fancy fair te houden, ten bate zoowel van de S.t.o.v.i.a.-vereeniging, van de Kartini-School en van de Ver. „Associatie tusschen Oost en West”.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Onwellevendheid. Tjampoer adoek (hutspot), zoo noemt de Pewarta Soerabaja het feest bij den Luit. der Chinezen Tan Ttjen Oen te Soerabaja, wiens dochter in 't huwelijk trad met Han Khoen Ling, zoon van Han Swie Toan te Malang. Invitaties waren rondgezonden aan ambtenaren, officieren en andere Europeesche zoowel als Chinese en Inlandsche vrienden en kennissen. Een Chineesch karakter droeg het feest niet, Europeesch ook niet en Inlandsch al evenmin. Behalve Chinese muzikanten, was er Europeesche muziek, n.l. die van het 13e bataillon infanterie, in garnizoen te Soerabaja, en van een dames-strijk-orkest, dat anders in het restaurant Hellendoorn speelt. Voorts werd de gamelan gehoord en waren er tandakmeisjes van Solo. Ook werd er Europeesch vuurwerk afgeschoten. De gastheer wilde hiermee een attentie bewijzen aan gasten, die van verschillende landaard waren; hij is er zéér op gesteld, dat de partijen, die hij geeft, bezocht worden door Europeanen, die dan met buitengewone voorkomendheid behandeld worden, meer worden ontzien dan de andere gasten. En toch gebeurt het vaak, dat juist deze Europeesche gasten zich niet altijd behoorlijk gedragen, ja, soms onbeschoft zijn. Is het niet enige jaren geleden gebeurd, dat op een groot feest van den majoor der Chinezen te Soerabaja Europeanen kwamen, die geen uitnodiging hadden ontvangen? Wat kan 't ons, Chinezen, overigens schelen, wie er op onze partijen komen, maar 't hindert ons, dat Europeanen zich bij ons onbehoorlijk gedragen. Als genoodigden bij een Europeesche familie zouden zij 't wel uithun hart laten de dingen te

doen, die zij bij ons uithalen. 't Is een feit, dat zij ons als minderwaardig, als beesten beschouwen, dat zij vermeen tegenover ons geen égards in acht te nemen te hebben, terwijl zij toch wel van ons willen profiteren. Laatst was er weer een Europeaan op een partij bij één onzer, die zich zóó misdroeg, dat de dames zich schaamden. De Chinese gasten werden razend en hadden hem graag een oorvijs willen geven. Gelukkig, dat zijn familie zelf er tusschen beide kwam en excusen maakte, anders waren er nog ongelukken gebeurd.

Vertrekkende Chinezen. Nog steeds verlaten vele Singkëhs Java; kort geleden weer een 90-tal, waarvan de meesten van Soerabaja (Pewarta Soerabaja).

Tegen het beleid van den Resident van Rembang. In Rembang en Toeban zijn de Chinezen — alzo de Pembrita Betawi — nog lang niet gerust. Het is niet alleen op het verlangen van het Bestuur, dat de militairen daar aangehouden werden, ook de Chinezen hebben in een uitvoerig telegram den Gouverneur-Generaal er om gevraagd. De bewoners van Bantjar en Boeloe durven nog niet naar hunne respectieve woonplaatsen terug te keeren en vertoeven nog steeds te Rembang, Lasse of Toeban, waar zij zich door de aanwezigheid van een groot getal hunner landgenooten en van bestuuren troepen veiliger achten. De Pewarta Soerabaja, die dit mededeelt, vernam ook, dat de wedono van Bantjar (Toeban) zich van kant gemaakt heeft, omdat de resident van Rembang zóó'n houding tegenover de Sarikat Islam heeft aangenomen, dat de Inlandsche ambtenaren als van nul en geenerlei waarde worden beschouwd. Vóór zijn dood moet hij zich op deze wijze hebben uitgelaten tegenover andere ambtenaren. „Het is beter, dat wij onze betrekkingen maar neerleggen”, zeide hij. De Perniagan wijdt in een reeks van artikelen een felle critiek uit op het bestuursbeleid van den heer Gonggrijp. Deze wil hebben, zegt het blad, dat de Inlandsche ambtenaren hormat bewijzen aan alle Inlanders, zoet en lief zijn, ook tegenover dieven, moordenaars en brandstichters, die kwaad bedrijven tegenover onschuldige Chinezen. Ligt dit zoo in de bedoeling van den Gouverneur-Generaal? De wedono van Bantjar kon zoo iets niet van zich verkrijgen, voor hem was 't een vechten van den aardden pot tegen den ijzeren ketel. Adres aan den assistent-resident van Toeban, die uit zijne betrekking ontslagen werd. De wedono van Bantjar koos daarom een anderen weg en schoot zich een kogel door het hoofd. De resident van Rembang zal nu wel zeggen, dat hij verlost is van een ondergeschikte, die niet veel waard was, niettegenstaande deze toch bekend stond als een uitstekend, alleszins betrouwbaar ambtenaar. Kandjeng Papa Gonggrijp heeft goed praten, als hij zegt, dat de Chinezen, die huis en goed in den steek lieten, zich noodeloos hebben bang gemaakt. Hij behoefde geen vrees te hebben. Hij was de S. I. zóó in het gevele gekomen, dat hij heel goed wist, dat de Inlanders daar in de desso's hem geen kwaad zouden doen. Hij was verzekerd van de goede gezindheid van de S. I., omdat deze van den Resident geen kwaad te duchten had. Maar hij moest eens in onze plaats in de desso's gewoond hebben! Hij zou dan net zoo gedaan hebben als wij. De heer Gonggrijp zou willen, dat de Inlanders, als zij in de tokos van Chinezen wat willen koopen, zelf de prijzen konden bepalen, dat zij 5 cent betaalden voor wat 10 cent waard was en dat wij dan maar daarmee genoegen moesten nemen. Als zij iets zonder betaling van ons wegnemen, moeten wij tegen betaling het weer trachten terug te krijgen. En als zij met honderden gewapend opkomen om ons te bedreigen en aan te vallen, dan moeten wij hen met een zoet en lief gezicht tegemoet gaan om ons, vrouwen en kinderen in stukken te laten hakken (tjintjang). Moeten wij eerst verslagen worden, alvorens met klachten bij het Bestuur aan te komen? Volgens den heer Gonggrijp doen de Tiong Hoa Hwe Koan en andere Chinese vereenigingen maar net wat zij willen. Zij heffen als 't ware een belasting van den Inlander: op elke blik petroleum, op elke pikol rijst, op elk pak kains. Hiermee hebben zij hunne scholen kunnen oprichten, duizenden guldens naar China kunnen zenden, revolvers en andere vuurwapens kunnen kopen. Hij vertelt ook, dat vele Chinezen van Rembang lid zijn van geheime vereenigingen, w. o. de Sam Ban Hien, die reeds 31.000 leden tellt, welke besloten hebben hun leven op te offeren. Zij, die leden van Rembang, zijn alleen nog niet voldoende voorzien van de noodige wapens en wachten op een teken of bericht van het hoofdbestuur te Semarang. Welk bericht hij daarmee bedoelt, zegt hij niet. Om Java te veroveren misschien? Als hij overtuigd is van het bestaan en de slechte bedoelingen van deze geheime vereenigingen, die 's lands rust en welvaart bedreigen, waarom neemt hij dan ten aanzien van deze vereenigingen geen strenge maatregelen, zooals zijn plicht hem dat gebiedt? Waarom vernietigt hij deze vereenigingen niet? Het is toch ook niet in het belang van de Chinezen, dat dergelijke vereenigingen blijven bestaan, want zij hebben ook belang bij 's lands welvaart en rust. Wij zouden het zegenen, als er ambtenaren waren, die geheime vereenigingen, onder

1ste Rotterdamse
Maatschappij van verzekering op het leven
 Oudehavenkade Nr. 1. Plan C, Rotterdam.
 Directie: P. R. MEES, J. BRUNSTING.
Levensverzekering
 in elken vorm.
 Hoofdvertegenwoordiging voor Ned. Oost-Indië
 te SOERABAIA.

„BOEATAN”
 Magazijn van
Indische Kunstnijverheid
 Heulstraat, Den Haag.
De St. Nicolaas-Etalage is gereed.
THEE VAN 3—6.
 Vrij entree.

VLEU PIA KUNSTSPEL- ORG VERHUUR. PIANO's van f 5.— VLEUGELS „ -8.— REPARATIE. RU Afd. Gebruikte SPECIELE INRICHTING voor de	GOOSEN & SWAGERMAN DEN HAAG • BOEKHORSTRAAT 149.	GELS. NO'S. PIANO'S. ELS. p.m. of f 50.— p.j. af. „ „ -80.— „ „ STEMMEN. IL. Instrumenten. voor het GEREEDMAKEN TROPEN.
--	---	--

WAROONG DJAWA
INDISCH RESTAURANT
 à la Carte
Kortenaerkade 10 - DEN HAAG.
 TELEPHOON No. 4882.
 Dagelijks geopend van 12—7 uur. Voor uitzending
 wordt f 0.25 bestelloon gerekend, tenzij afgehaald.

MAISON DE BONNETERIE
SPIJSTRAAT 42 DEN HAAG
 GROOTSTE SORTEERING IN
 BLOUSES, PEIGNOIRS, ROKKEN,
 HANDSCHOENEN, KOUSEN, SOKKEN,
 JABOTS, CHALES, SLOBKOUSEN
JAEGER ONDERGOEDEREN
 VOOR DAMES, HEEREN EN KINDEREN

welke categorie van de bevolking ook, met slechte bedoelingen, strijdig met 's lands belangen, den kop indrukten. Resident Gonggrijp heeft daartoe de middelen. Doet hij dit niet, dan verzaakt hij zijn plicht, en geeft zich hiermee een brevet van ongeschiktheid om aan het hoofd van een gewest te staan. Wel maakt deze Resident, Opheffer, van de Sarikat Islam gebruik om de Inlanders tegen de Chinezen op te hitsen. Dit is o. i. geen eerlijke manier om een einde te maken aan het bestaan van z.g. „geheime vereenigingen” en „kwade bedoelingen” der Chinezen. Een groote leugen is het, als hij zegt, dat de Tjong Hwa Hwe Koan in Rembang een „staat in den staat” (sic) is en de Inlanders door de Chinezen aan belastingen onderworpen zijn. Iedereen weet, wat voor vereeniging de T. H. H. K. is; een schoolvereeniging n.m., die zich niet met andere zaken bemoeit. Moet, wat de Chinezen met handel en bedrijf verdienen, beschouwd worden als een belasting van den Inlander geheven? Dividenden van Europeesche maatschappijen moeten dan ook als zoodanig beschouwd worden, als daarmee of van een deel daarvan ook scholen worden opgericht. Als een onderneming aan Europeanen toebehoorende, tabak of andere producten van den Inlander opkoopt en zij die met winst verkoopt, waarvan een groot deel naar Europa wordt gebracht, auto's worden gekocht, bedienden en ander personeel worden betaald, beschouwt de heer Gonggrijp die winst dan ook als een onrechtmatige heffing op de bevolking? Als de Europeesche toko's de prijzen van hunne artikelen verhooogen, worden dan de overmatige winsten, die gemaakt worden, ook als belasting beschouwd? Hij zou anders spreken en doen, als hij zelf handelaar was. Hoe meer winst, des te beter, zou dan ook zijne leuze wezen. Maar nu is hij de Kandjeng Toean, die alleen weet elke maand zijn traktement schoon uit 's lands kas te ontvangen en niet bedenkt, dat dit traktement toch ook voor een deel bestaat uit de belastingen, door Chinezen opgebracht, waarvoor zij hard, in 't zweet huns aanschijns hebben gewerkt, en waarvoor zij een betere behandelings verdiend hebben, dan die hun van Kandjeng Papa, beschermheer S. I. van Rembang, ten deels gevallen. Neen, hij had een betere leiding aan de S. I. in zijn gewest moeten geven; een leiding, die de Inlanders onafhankelijk van de Chinezen deed maken. Goed! Wij zouden hem en den Inlanders dan niets in den weg gelegd hebben.

Van Vreemde Koloniën.

De Indiërs in Zuid-Afrika.

Naast hetgeen verschillende bladen als berichten en beschouwingen uit Zuid-Afrika ten beste geven over het zeer ernstige conflict tusschen de Indiërs en het bestuur, is het zeker van groot belang een stem uit Britsch-Indië over deze zaak te vernemen. De Times of India van 27 October geeft de speech te Bombay voor een groote vergadering gehouden door Mr. Gokhale, een der bekwaamste woordvoerders van het South African committee. Hij is, volgens 't blad, een zakelijk pleiter, die het er niet op toelgt de gemoederen op te warmen. In een artikel van United Empire was de bewering bespottelijk genoemd, dat het Indiërsvraagstuk maar van één kant is te bezien; het is te toetsen aan algemeene beginselen en aan de feiten van het oogenblik. Daar van andere zijde volle aandacht aan de eersten was gegeven, vroeg Mr. Gokhale vooral attentie voor de laatsten.

De Indiërs kwamen aanvankelijk naar Zuid-Afrika op dringend verzoek van de kolonisten aldaar. De Natalsche planters richtten zich tot de Br.-Ind. Reg., het verzoek werd van Londen uit gesteund, zoo is de recruteering van Indische koelies voor Natal ontstaan. Hieraan ontleent de Indische gemeenschap het recht aan haar regeering steun te vragen bij haar strijd voor een goede behandeling der Indiërs in Z.-Afr.

De wijze, waarop de grieven ontstaan en toegesproken zijn, pleiten niet voor den goeden wil der Z.-Afr. staatslieden. Toen de eenheid van Z.-Afr. tot stand kwam, zijn zekere beloften gedaan aan de vertegenwoordigers der Indiërs, die nooit zijn nagekomen. De Reg. maakte in 1911 wel een ontwerp, maar 't werd niet tot uitvoering gebracht. De heer Gokhale sprak hierover tijdens zijn verblijf in Z.-Afr., en hem werd verzekerd, dat rekening zou worden gehouden met de ernstige grieven. Aan de immigratie-verordening zou haar vernederend karakter ontnomen worden. De eerste gelegenheid zou worden aangegrepen om het hoofdgeld van 3 P. St. af te schaffen, en verbetering zou komen in de bepalingen betreffende reizen, verblijven, opvoeding, bezit en eigendom. Toch is in de laatste twee jaren weer niets gedaan om het toegezegde in eenig opzicht waar te maken. Integendeel zelfs, de toestand is verergerd. Generaal Smuts heeft van het ministerie-Botha een stap achterwaarts weten te verkrijgen. De meening heeft nam. ingang gevonden, dat de geldende bepalingen de goedkeuring van het Britsche gouvernement hebben, zoodat verandering moeilijker geworden zou zijn.

Dit heeft de noodzakelijkheid van steun der Br.-Indische regeering sterker naar den voorgrond gebracht. Wordt geen minnelijke schikking verkregen,

dan moeten tegenmaatregelen aangewend worden om tot schikking te dwingen. Gokhale wees twee middelen aan. Het eerste is: de openbare diensten in Indië te sluiten voor uit Z.-Afr. komende Europeanen; het tweede: een embargo op de streekkolon uit Natal. De spreker ontveinsde zich niet, dat de regeering van 't moederland in een moeilijke positie verkeert, daar zij de autonomie der koloniën te ontzien heeft. Zij heeft de wijze, waarop de vereeniging van Zuid-Afrika tot stand is gebracht verkondigd als een triomf der toepassing van liberale koloniale beginselen, en nu zou erkend moeten worden, dat deze beginselen ontrechtvaardige verdrukking voor een deel der bewoners niet uitsluiten. Ook dit roept de noodzakelijkheid tot samenwerking op van allen, die niet alleen in Z.-Afr. zelf, maar óók in Indië en in 't moederland voelen, wat er voor billiëks ligt in den strijd der Indische immigranten in Natal.

Intusschen is de storm in Natal zelf tot een orkaan geworden. Het voorgaande moge een begrip geven van den moreelen steun, dien de verzetsmannen uit hun geboorteland krijgen, en omgekeerd van de beteekenis, die, hetgeen in Z.-Afr. voorvalt, heeft voor 't Br. bestuur in Indië. Wij laten nu een kort overzicht volgen van hetgeen in Natal zelf voorvalt.

Gaandeweg is 't aantal Indiërs in Natal tot pl.m. 140000 gestegen, 't overtreft ver dat der blanken. Als koelies gekomen, vestigden velen zich als blijvende bewoners, en niet alleen in de plantages en mijnen zijn zij de hoofdkracht, ook als winkeliers, luijnders, enz. nemen zij een voorname plaats in. De blanken zijn najverig op hun welvaart, vandaar spanning en wrevel. Transvaal telt ook een vrij groot aantal hunner, in de Vrijstaat en de Kaap-provincie wonen slechts enkelen.

Het Unieparlement heeft middelen ter verbetering bedacht, om den verderen invoer te beperken en de reeds aanwezigen te bemoeilijken. Vrouwen mogen niet meer overkomen, alle Indiërs moeten het bovenbedoelde hoofdgeld van 3 P. S. betalen.

Het verzet, eerst partieel, is in de laatste weken tot demonstratieve uiting gekomen. Duizenden verlaten 't werk in Natal en trekken over de Transvaalsche grens; anderen laten zich als gevangenen tot martelaren maken en komen in verzet, waar men hen aan den arbeid wil zetten. Bij de botsingen met de politie zijn dooden en gewonden gevallen.

De Br. regeering staat inderdaad voor een moeilijke kwestie. Als Britsche onderdanen in een ander land zoo bejegend werden, zou de regeering zeker voor hen opkomen, moet zij dan nu niets doen? Hen uitzetten? Maar waarheen? Zij krijgen dan 140000 werklozen in Br.-Indië.

Scheiding in de Afrik. partij.

De dreigende splitsing in de Zuid-Afrikaansche partij is niet voorkomen. Het voorstel van den afgevaardigde Krige, om het geschil Botha—Hertzog van de orde te voeren en het ministerie te verzoeken aan te blijven, is op het congres van de Zuid-Afrikaansche partij te Kaapstad met 131 tegen 90 stemmen aangenomen. Op voorstel van Wessels, werden Hertzog en De Wet, ook na aanbeveling van Botha, in het hoofdbestuur der Zuid-Afrikaansche partij herkozen. Zoo werd de deur voor hen opengelaten. Maar de afgescheidenen zullen in Januari te Bloemfontein bijeenkomen om een eigen partij op te richten.

Frankrijk in Midden-Afrika.

Volgens een particulier bericht is luitenant-kolonel Largean, bevelhebber in Tschad, met een afdeling op marsch naar Borkoe, om Ain Galaka te bezetten.

Borkoe vormt met Tibesti het laatste overgebleven nog onafhankelijk inlandsch gebied in Midden-Soedan. 't ligt tusschen Wadai en Fezzan, in Z.-Tripolis en is 't rijk der Senoessi's, die ook de tot het Britsch gebied behorende Koefra-oase bewonen. Door het anglo-fransche verdrag van 1899, waarbij de invloedssferen begrensd zijn, is Borkoe aan de Fr. toegewezen. Turkije beschouwt zich echter als rechtmatig meester en heeft die toewijzing daarom nooit erkend.

Ain Galaka ligt op 't kruispunt der karavaanwegen van het Tschadmeer naar de Koefra-oase en naar Tripolis. Het is reeds twee maal door Fr. troepen bezet, die 't weer verlieten. Nu schijnt een blijvend vasthouden van Borkoe en Tibesti in de bedoeling te liggen. Gelukt dit, dan is Tripolis van zijn natuurlijk achterland afgesloten. Italië voelt de beteekenis hiervan en komt tegen de Fr. poging op, het zegt de Turksche rechten op Tripolis in alle opzichten overgenomen te hebben. De tot nu toe zich onafhankelijk wanende landschappen zullen nu plotseling ontdekken een rij van meesters gehad te hebben, die zich niets van hen aantrokken. Zullen zij thans de beteekenis leeren kennen van: veel honden des hazen dood?

In een handomdraai zullen de zaken niet te regelen zijn, want er broeit en kookt in deze Afrikaansche buurt nog heel wat. In Darfoer is een opstand tegen het Fr. bestuur uitgebroken. Een scheich der Senoessi is in West-Darfoer vermoord. Dientengevolge heeft een broeder van den Groot-scheich der Senoessi-orde, die op Tripolitaansch grondgebied woont, een Fr. bezetting overvallen en tot terugwijken gedwongen.

Volgens geruchten zouden de Fr. en Eng. regeer-

DORDTSCHER BANK

's-GRAVENHAGE - KNEUTERDIJK 12-14
Behandelt alle BANKZAKEN.

A. SCHRÖDER & Co.

GROENMARKT 25/26 's-GRAVENHAGE

Uwe aandacht wordt gevestigd op onze afdeling

Bedartikelen.

Wollen- en Donsdekens

Practische St. Nicolaasgeschenken.

Kindermeubelen.

N. V. ELECTRICHE DRUKKERIJ „LUCTOR ET EMERGO”

DEN HAAG.

RADEN ADJENG KARTINI.

Verschenen de DERDE DRUK van:

Door Duisternis tot Licht

Geïllustreerd.

Gedachten over en voor het Javaansche volk

VAN WIJLEN

RADEN ADJENG KARTINI.

Ingenaaid f 2.40.

Gebonden f 2.90.

DE TWEEDE DRUK, DIE IN APRIL 1912 VERSCHIEEN,

:: WAS IN ENKELE MAANDEN UITVERKOCHT. ::

Uitvoerig Prospectus wordt op aanvraag franco toegezonden.

VACANT

Telefoon H 7057.

C. P. A. NICOLAI

Specialiteit in HEEREN-MODEARTIKELEN

RUIME KEUZE.

NIEUWSTE MODELLEN.

DUNKLERSTRAAT 33

HOEK VALERIUSSTRAAT.

ringen in overleg zijn over een gemeenschappelijk optreden tegen Ali Dinar, Sultan van Darfoer.

Fr. troepen hebben de plaatsen Daratamah en El Massalit bezet, maar deze liggen op Egyptisch gebied, zoodat dit tot besprekingen te Londen en Parijs heeft aanleiding gegeven.

Ook meer westelijk ondervinden de Fr. moeijheden. Bij de bezetting van Wadai hebben zij betrekkelijk zware verliezen geleden. Meermalen moesten tusschen dit land en Borkoe strafexcursies ondernomen worden, maar tot werkelijke bestraffing van hen, tegen wie ze gericht waren, haalden zij meestal heel weinig uit.

Het Panama-kanaal.

Het stoomschip Louise, met Amerikaansche ambtenaren aan boord, heeft den eersten tocht door het geheele kanaal afgelegd. Om dit mogelijk te maken was een geul gegraven door de bres, die in de dam van Cucuracha onlangs gemaakt is en waardoor de waterverbinding reeds verkregen was, zoodat wij melden.

INGEZONDEN.

Hoewel in den regel twijfelzucht tegenover leeken middelen en raadgevingen op het gebied van geneeskunde niet misplaatst is, moet toch erkend worden, dat zij niet allen met schouderophalen verdiensten begroet te worden. Men denke bijv. aan de Javaansche middelen tegen dysenterie, aan het Chinese specifiekum tegen heftigen croupaanval (angina membranacea); en zoo zijn er andere bij natuurvolken in gebruik, die het nader onderzoek door bevoegden ruimschoots loonden. Tot deze behoort b.v. de kenine, afkomstig uit Zuid-Amerika; nu, men mag vragen, bij wien nog onbekend?

Dit ter verontschuldiging over het geven van, maar ook ter aanbeveling van den volgenden leekenraad.

Even nog deze opmerking. Van lieverlede wint de overtuiging veld, dat tot bestrijding van ziekten, piagen, veroorzaakt door parasieten, insecten, men geen beter strijdmiddel kan aanwenden dan tegen de organismen de oorzaken, hun natuurlijke vijand los te laten. Men denke in dit verband aan de dennenrups en aan de vogelbescherming; in malarialstreken aan vleermuizen en muskieten. De schoonste triomf verwierf deze nieuwe zienswijze bij de bestrijding der bladluizenplaag, die de uitgebreide komkommerteelt in Californië (Amerika), dreigde te vernietigen. Men zocht naar den natuurlijke vijand der bladluis, een „Onze lieve Heers-beestje”, vond zijne winterkwartieren, zamelde ze stelselmatig op, verpakte ze in uitgewogen kwantiteiten en liet ze op den geschikten tijd over de geleisterde velden los. De plaag verdween als met een hooverslag.

Nu de raad. Het geldt hier een middel tegen de op Java heerschende pest. Men weet, dat deze infectieziekte door de rat wordt verbreid. De aangewezen weg om infectie tegen te gaan is dus de rat te vernietigen, althans hun aantal tot 't kleinste mogelijke minimum te beperken. Hoe is dit tot nu toe geschied? Eigenlijk alleen door den mensch zelf; want de kat — vooral de zwakke Indische kat — telt niet mede. In het volgende uitknipsel uit een Engelsch blad ziet men de mogelijkheid om een anderen vijand in het strijdperk te brengen. Wij zeggen: „de mogelijkheid”, daarmede de vraag stellende: zou het geen overweging verdienen het middel te beproeven; en den leekenraad geven. De beproef het, de inzet is hoog.

„Rats are a great nuisance in certain parts of Brazil, where the climate is very warm. The common cat does not thrive for some unaccountable reason, but is replaced by a domestic rat-catcher, whose presence causes a decidedly unpleasant sensation to visitors, when first they come in contact with the creature.

„It is a species of small Boa-Constrictor — the Gibola. The snakes are not venomous. They sleep in the house, generally taking up their position at the foot of the stairs. When nightfall approaches they begin to awaken and, during the night, they glide swiftly about the premises looking for rats.”

„Gibolas are offered for sale in the markets of Bahia and Pernambuco at prices ranging from one to five dollars according to the sizes of the creature. It is claimed they are so easily domesticated that, if removed from one house to another they invariably return to the house whence they have been taken”.

Wij voegen uit andere beschrijvingen er nog bij, dat de Gibola geen ander soort slang in zijne omgeving duldt. Vergiftig of niet, grooter of niet, hij valt hem aan en is steeds de sterkste.

Als leek, zooals schrijver is, is het beter niet meer op de zaak in te gaan. Moge het vorenstaande de aandacht van meer bevoegden trekken en aanleiding geven tot experimenten.

Apeldoorn. G. A. RÜMER.

D.- en W.-Ind. Literatuur-Overzicht.

De Assistent in Deli.

Van de hand van den heer C. J. Dixon, oud-Deli-planter, verscheen: De assistent in Deli. Practische

opmerkingen met betrekking tot den omgang met koelies. Met een voorrede van Prof. J. F. Niermeijer. Amsterdam, J. H. de Bussy.

Wat aanleiding gaf tot het schrijven van dit werkje zet Prof. Niermeijer in zijn voorrede uiteen. Het had hem getroffen bij het lezen van de talrijke berichten omtrent aanslagen op assistenten in Deli, wat daarbij in veel gevallen als oorzaak werd vermeld: de jonge planter had „niets anders” gedaan dan een Javaan of Javaansche een slag het hoofd gegeven; soms zelfs alleen daarmee bedreigd. Wetend, dat zoiets door den Javaan als een grove belediging wordt beschouwd, schreef Prof. N. daarover in de N. R. Ct. van 27 Mei j.l.; de heer Dixon betuigde zijn instemming met een en ander en verklaarde zich bereid tot het schrijven van de praktische opmerkingen bij den omgang met koelies.

De heer Dixon heeft tal van jaren ter Oostkust gewerkt en daar met allerlei soort van werkvolk omgegaan, zoodat zijn raadgevingen van groot nut kunnen zijn voor hen, die zich een plantersloopbaan in Indië willen kiezen.

Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.

Aldus de titel van Nr. 3 der 1e serie van de reeks geschriften „Onze Koloniën, onder redactie van R. A. van Sandick” (Baarn, Hollandia-Drukkerij).

De heer A. J. G. J. Walbeem, assistent-resident B. B. op Java en Madoera, is de schrijver dezer in opgewekten toon gestelde brochure. Al is hij niet blind voor de vele ongeriefelikheden, verbonden aan het doorgaans eenzame leven in de binnenlanden, toch heeft dit voor hem, naast veel schaduwzijden, een eigenaardige bekoring. Werkend onder deze omstandigheden, leert de Europeesche ambtenaar zich beter indenken in de gedachtenwereld van zijn Inlandsche ondergeschikten en van hun kant zien deze ook eens den chef of dwarskijker plaats maken voor den kameraad, die broederlijk de misère van honger en kou, en de opwinding, de teleurstelling en ook wel eens het levensgevaar van de jacht deelt. Onder zulke omstandigheden worden, niettegenstaande alle verschil van rang en ras en levensbeschouwing, banden aangeknoopt, die soms nog voorduren jarenlang, nadat men van elkander is gegaan. Men gaat in de afzondering, buiten alle storende en neertrekkende invloeden, langzamerhand met het eenvoudige landvolk en met de natuur medeleven.

Ja, de heer Walbeem gaat nog verder en zegt: Als men, bij een periodiek verblijf van een of meer dagen op de hoofdplaats weder eens een zoogenaamd avondje of een danspartijtje moet bijwonen en daar al die zouteloze praatjes en al dat klein gedoe van een zoogenaamd beschaafde samenleving moet aanzien en aanhooren, dan raakt men weder geheel verzoend, ook met de schaduwzijden van het eigen bestaan daarbuiten. En niettegenstaande alle bij chef of kollega ondervonden hartelijkheid en gastvrijheid, snakt men dan toch naar het oogenblik, dat men de laatste huizen van de stad weder achter zich zal hebben, om uit die benauwende omgeving terug te mogen keeren naar het eigen vriendelijk thuis, te midden van Gods vrije natuur.

Koloniale tentoonstelling te Semarang.

In dank ontvingen wij een bij het Nederlandsch Comité der in 1914 te Semarang te houden tentoonstelling (secretariaat Jan van Nassaustraat 93, 's-Gravenhage) gratis verkrijgbaar, pas uitgekomen boekje, waarin uitvoerige mededeelingen over die tentoonstelling.

Bij het openslaan vindt men allereerst een plattegrondteekening van de gebouwen en plantsoenen, elke op het 300.000 M.2 groote tentoonstellingsterrein, gelegen in de onmiddellijke nabijheid van de breede hoofdweg Bodjong en Randasoeri, tegen den volgenden zomer zullen verrijzen. In de daarbij aangegeven dertig-ledige legenden van de verschillende afdelingen zijn genoemd: Uit- en inheemsche en inlandsche nijverheid, Inlandsche cultures, cacao en kapok, koffie, thee, kina, post, telegraaf en telefoon enz. enz., welke onderwerpen in de daaropvolgende bladzijden in beknopte vorm besproken worden.

Aardige foto's en fantasieplaatjes illustreeren den tekst en wekken mede belangstelling op, zowel voor de stad Semarang als voor de te houden tentoonstelling.

Onopgelost en onverzoenlijk?

Onder dit opschrift mengt zich de heer C. G. Kaakebeen in No. 1899 van de zgn. „Groene Amsterdammer” in den pennestrijd tusschen Jhr. de Kock en den heer de Canter over Multatuli.

Een ieder, wien het er om te doen is de waarheid zoo dicht mogelijk te naderen, heeft verplichting aan den gedocumenteerden arbeid van den heer De Kock, zegt schr., doch hij voegt er aan toe: Aan den anderen kant kan men sympathie hebben met het optreden van den heer Canter, die voor den gestorven held in de bres springt en Multatuli's lof luid uitbazuunt, ten einde het gefluit van zijn tegenstander te overstemmen.

Het zal de taak zijn voor den toekomstigen levensbeschrijver van Multatuli, langs methodisch-vergelijkenden weg de psyche, gevoel en fantasie van dezen schrijver te begrijpen en deze als middelpunt van zijne beschouwingen te nemen en daaruit zijne geschriften te verklaren. De heer Kaakebeen a'cht blijkbaar noch den feitenrealist De Kock, noch

A. SCHARENBERG,

HOFLEVERANCIER. Tel. interc. 2443.

ORFÈVRERIE CHRISTOFLE

Berndorfer Metallwaren-Fabrik ARTHUR KRUPP,

BERNDORF N. O.

ALPACCA :: ALPACCA ZILBER.

ENGLISH AND AMERICAN PLATE-WARE.

Vernikkelde Huishoudelijke Artikelen van bekende beste kwaliteit.

LUXE ARTIKELN :: BYOUTERIEËN.

15, HOOGSTRAAT 15, DEN HAAG.

Specialiteit in Electriche Verwarmingsapparaten.

HET BESTE SYSTEEM EN DE BESTE KWALITEIT.

PIERRE SCHREINER

ZOUTMANSTRAAT 18-20-22-45

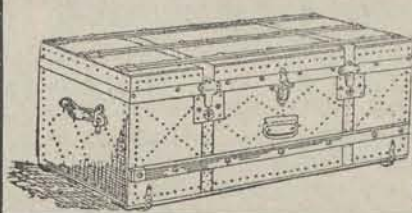
DEN HAAG

Bedden- en Meubelmagazijnen

BEHANGERIJ STOFFLERDERIJ

W. POPPINK, Telefoon No. 4485.

PRINS HENDRIKSTRAAT
141-143 Den Haag.

Geheel gepantserde Hutkoffers. Voor het bagageruim, 100 cM lang, 50 cM breed, 50 cM hoog, m. bak f 10.50. Voor de hut 100 cM lang, 50 cM breed, 36 cM hoog, met bak f 9.— Voor de hutten der nieuwe booten 100 cM lang, 50 cM br., 40 cM hoog m. bak f 9.50.

VERKOOPHUIS

GROOT HERTOGINNELAAN 103

VALERIUSSTRAAT DEN HAAG

— Tramhalte lijn 3 —

Eenig adres voor hen die zich goed en voordeelig van nieuwe of TWEDEHANDS MEUBELN willen voorzien.

DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND van 10—4 uur.

„TRANSVALIA”

PRINS HENDRIKSTRAAT 74, DEN HAAG.

ONDERGOEDEREN

OOK IN ECHT JAEGER.

„Frans van Wijk en Zonen,

24 Vlamingstraat,

— DEN HAAG. —

Hulshoudelijke-, Keuken-, Badkamer- Inrichtingen.

VACANT

Grand Hotel Café-Restaurant „VICTORIA”, SPUISTRAAT 16, DEN HAAG - TEL. 3768.

GUNSTIG GELEGEN IN HET MIDDEN DER STAD. LIFT — ELECTRICHE LICHT — CENTRALE VERWARMING. 80 KAMERS EN SALONS. PLATS DU JOUR 50 Ct. — DINERS VAN f 1.50 EN HOOGER. Meest bezochte Café en Restaurant van Den Haag. J. DEN HARTOG, gedurende 15 jaar Gérant van Rest. RICHE.

den gevoels-personalist Canter in deze de geroepen.

Tijdschr. Kon. Ned. Aardr. Genootschap.

Met betrekking op Indië bevat de 6e afl. van jaarg. 1913 van het Tijdschr. Kon. Ned. Aardr. Genootschap de volgende bijdragen:

De Semeroe-uitbarsting van 15 Nov. 1911 (met afb.), door F. A. A. van Gogh. — Over eene verhoogde werking van den Tangkoeban Prahoe in Juli 1913 (met afb.), door H. A. Brouwer. — Onderzoek en onderhoud van oudheden in Ned.-Indië. — De ontdekking van het Posomeer. — Voorgestelde bestuursreorganisatie van Atjeh en Onderh. — De Wilhelmina sneeuw-top in Nieuw-Guinea. — De exploratie van Nieuw-Guinea (met kaart). — Beschouwingen over eenige anthropologische vraagstukken, door Dr. H. F. C. ten Kate, met antwoord van Dr. J. H. F. Kohlbrugge.

Bacovencultuur op de Philippijnen.

No. 23 der „Korte Berichten” bevat het volgende stukje:

De Manila Times deelt mede, dat het Philippijnsche Departement van Landbouw begonnen is eene bijzondere studie te maken van de bacovencultuur. Zoowel de botanische als de commercieele zijde van het vraagstuk zullen onderzocht worden, terwijl men zich voorstelt een collectie planten uit alle streken der wereld bijeen te brengen. De bedoeling hiervan is in de eerste plaats, den groei der verschillende variëtiën na te gaan en verder de waarden der onderscheidene soorten uit een handelsoogpunt te bepalen. Veel wordt verwacht van een eventueelen export naar Australië.

Petroleum.

Van het Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in Ned.-Indië verscheen een aflevering (Aug.—Dec. 1913), welke geheel gewijd is aan „Schetsen uit de olie”. De verdere titel luidt: Een boek, bevattende eenige mededeelingen over de olie-industrie in Ned.-Indië, benevens een verzameling van gebeurtenissen en toestanden door schrijver dezes medegemaakt tijdens zijn dertienjarige loopbaan in de olie.

Gaarne wordt de aandacht gevestigd op deze deskundige studie van een ongenoemden schrijver, die zijn onderwerp aldus verdeelt:

Overzicht van de aardolie vanaf haar ontstaan tot verkoop na de verwerking. — Werkzaamheden op de boorterrinen. — Het boschleven (De samenleving, jachtavonturen enz.). — Petroleum-maatschappijen (Varming, personeel, het werkvolk). — Algemeene beschouwingen.

Het uitvoerige artikel is ruim geïllustreerd met toepasselijke platen.

Departement van den Landbouw in Suriname.

Bij J. H. Oliviera te Paramaribo verscheen Bulletin No. 35 van genoemd Departement. Behalve een bijdrage van den heer Th. Waller over het toppen van Liberia-koffie, zijn de overige opstellen alle samengesteld door den heer J. Kuijper; als: Overzicht van de koffieziekten in Suriname. — Beschrijving van voor planten schadelijke insecten in Suriname. — Cacao-thrips. — Cacao-kanker. — Bemestingsproeven. — De hernieuwing van Hevea-bast na het toppen en de invloed van het gebruik van den prikker daarop.

De Nederlanders in Indië.

Onder dezen titel verscheen bij Joh. IJkema te 's-Gravenhage een geïllustreerd geschiedkundig leesboekje in twee deeltjes ten dienste van het lager en voortgezet onderwijs.

Schrijver is de heer A. C. van Poelje, onderwijzer en leeraar geschiedenis M. O.

De Indische Mercur.

Inhoud van No. 46: De klappercultuur op de Westkust van Borneo, door Th. A. de Neve (met afbeeldingen). — Factos economicos, door Dr. J. Dekker. — Mededeelingen van het proefstation voor thee, door Dr. A. W. Nanninga. — Mededeelingen van het Deli-proefstation, door P. Hondius Jz. — De tabaksprijs, door P. Hondius Jz. — De Barbados-zaadrietsoorten, door L. de Waal. — Bericht omtrent de Gouvernements-kina-onderneming over het 3e kwartaal 1913. — Proefstation Midden-Java. — Kulturberechten (Releities op Java en de suiker-industrie. — De Pamanoekan- en Tjasem-landen. — Landbouwindustrie op Bali en Lombok. Enz.). — Bestrijding der plagen der cacao-plant in Suriname. — Reclame voor de Java-thee. Enz.). — Kleine mededeelingen (Maatregelen tegen de pest op Java. — Een bezoek aan de Toentangwerken. Enz.). — Financiële berichten en verslagen, zomede de overige wekelijksche rubrieken.

Weekblad voor Indië.

Overzicht van den inhoud van No. 27: Vroegere Indische zeden, door Gabriël. — De nieuwe advocaat-generaal (Mr. H. V. Monsanto), door M. v. G. (met portret). — F. A. Kleian, 1843—29 Oct. 1913, door R. V. B. van Bulten (met portret). — De Java-expres (met ill.), door A. Koorevaar. — Indische dingen. — Militaire schetsen uit Boni.

Indisch Militair Tijdschrift.

Belangrijkste inhoud van het October-nummer: Nogmaals het Ind. Milit. Tijdschr. veroordeeld. — Enkele grepen uit de theorie der moderne richtmiddelen, door M. Boerstra. — Het gebruik van

onze cavalerie bij de veiligheidstroepen (vervolg), door J. J. de Wit. — Methode van onderwijs en wenken voor den onderwijzer bij het onderricht van den samengestelden juist snellen aanslag, door J. J. R. — Beschouwingen over de Bereden Artillerie.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; Het Soer. Handelsblad; De Sumatra-Post; De Sumatra-Bode; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercur; Weekblad voor Indië; De Bandelier; De Banier; De Ind. Gids; De Vrouw in de XXe eeuw; Neerlandia; Bandera Woldra; Koloniaal tijdschrift; Handelsberichten v/h Min. van Landbouw; Korte Berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Tijdschrift der Mij. voor Nijverheid; Publicaties v/h Ned. Ind. Landbouw-Syndicaat; Archief v/d Suikerindustrie in Ned.-Indië; Brochures enz.

MEDEDEELINGEN.

CONCEPT-NOTULEN van de Vergadering van het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West”, gehouden te 's-Gravenhage den 1en November 1913.

Aanwezig de heeren C. R. Bakhuizen v. d. Brink, voorzitter, A. B. I. Prakken, onder-voorzitter, A. A. C. Harting, penningmeester; de dames M. ten Bosch-Boscher (Den Haag) en J. E. van Oeveren-Van Schaik (Utrecht), en de heeren W. J. Beck (Stud.-afd. Leiden), W. F. L. Boissevain (Haarlem), J. H. Calmeijer (Apeldoorn), L. A. H. Lamie (Arnhem), F. E. Luitjes (Nijmegen), J. C. van Reijn (Breda), H. W. Scheuer (Leiden) en J. G. W. van Driel Krol, secretaris.

Ten 2 ure opent de Voorzitter de vergadering met een woord van welkom. Hij betreurt het, dat het hoofdbestuur sinds zijn vorige samenkomst, in den heer E. A. H. van der Heide een gewaardeerd lid door den dood heeft verloren.

De notulen van de voorgaande vergadering, te Haarlem gehouden, worden ongewijzigd gearresteerd.

Het voorstel van Mr. J. W. Sikman te Amsterdam, om door wijziging van de statuten de mogelijkheid te openen om in bijzondere gevallen, ter beoordeeling van het Hoofdbestuur, leden, wonende buiten het ressort eener afdeling, toch lid te doen zijn van eene afdeling, wordt door den Secretaris nader toegelicht.

De Voorzitter vindt het voorstel van weinig beteekenis en staat er dan ook geheel neutraal tegenover.

Het lid Van Reijn voelt voor dit voorstel; het is te Breda voorgekomen, dat een lid naar Bergen-op-Zoom verhuisde, doch veel te Breda verkeerde; dit lid zou, indien het voorstel-Sikman wet was geweest, voor de afd. Breda behouden zijn gebleven.

De Voorzitter wijst er op, dat het brengen van leden, in administratie bij het Hoofdbestuur onder de afdelingen, vermindering van inkomsten voor het Hoofdbestuur beteekent, terwijl toch in het oog moet worden gehouden, dat de kas van het Hoofdbestuur ook de kas is van alle afdelingen.

De heer Calmeijer vindt het wenschelijk de leden vrij te laten.

De heer Luitjes oppert het denkbeeld, of het niet wenschelijk zou zijn het gansche land in afdelingen te verdeelen, zoodat dan geen leden meer in administratie zouden zijn bij het Hoofdbestuur. Tevens zou dan moeten worden bepaald, dat de afdelingen voor elk lid een grooter bedrag dan f 0.75 aan de kas van het Hoofdbestuur zouden moeten afdragen.

De heer Harting zou in dat geval willen, dat de rollen werden omgekeerd, de afdelingen f 0.75 per lid, het Hoofdbestuur de rest.

Mevrouw Van Oeveren vraagt, of het de bedoeling is, dat een lid in het ressort van een afdeling wonende, lid zal kunnen zijn van een andere afdeling?

Die vraag wordt ontkennend beantwoord.

Het lid Prakken meent, dat het niet goed zou zijn aan het in de statuten eenmaal vastgelegde principe te gaan tornen.

De heer Boissevain geloofde, dat de menschen eerder lid zullen worden, indien ze onder een afdeling ressorteeren.

De Secretaris betwijfelt dit. De leden bij het Hoofdbestuur in administratie kunnen ten allen tijde alle lezingen enz. van alle afdelingen bezoeken; het eenige verschil tusschen deze en de leden bij een afdeling ondergebracht is, dat de eerste geen actief en passief stemrecht hebben. Of dit zoo'n groote lokvogel is, moet in twijfel worden getrokken, de meeste afdelingen klagen, dat op vergaderingen nooit leden komen.

De Penningmeester zou gaarne zien, dat de batige sloten der afdelingen telken jare aan het Hoofdbestuur werden afgestaan.

De heer Lamie betoogt, dat, voor zoover Arnhem betreft, het steeds kleine saldo noodig is voor het volgend boekjaar.

De Voorzitter van meening, dat de zaak nu van alle kanten voldoende besproken is, geeft den leden in overweging, om na het gehoorde ze in hun afdelingsvergaderingen nog eens ernstig onder de oogen te zien, waarna op de eerstvolgende algemeene vergadering eene beslissing kan worden genomen. Hiertoe wordt besloten.

Aan de orde is thans het voorstel van de afde-

Brackel & Broermann

DEN HAAG { Hoogstraat 37a, 39.
Lange Poten 43.
ROTTERDAM - Hoofdsteeg 34.

Uitrustingen voor INDIË en AFRIKA.

N. LOEB, Noordeinde 109.

Kleding en Meubilering op termijnbetaling.

20 gulden, per maand 2 Gld.

40 " " " 4 "

60 " " " 5 "

Vestigt U in NIJMEGEN!

Voor inlichtingen wende men zich aan het SECRETARIAAT van

NIJMEGEN VOORUIT!

M. CROMMELIN, Voorzitter.
ALOYS B. JANSEN, Secretaris.

C. HOYNG,

SPIJSTRAAT 20/22 - DEN HAAG.

Amsterdam - Utrecht.

Onze geïllustreerde catalogus is een uitstekende handleiding om zich op huishoudelijk gebied in te richten.

Tafelserviezen - Glaswerk - Lepels
Vorken - Messen - Gasolinelampen.

PRIJSCOURANT GRATIS.

VACANT

Au Corset Français.

DEN HAAG
PRINSESTRAAT 98
Telefoon 5546.

LEIDEN
VISCHMARKT 7
Telefoon 11.

== CORSETTEN OP MAAT. ==
W. J. M. FREDERIKS — Corsetière.

VACANT

Alleen-verkoop

„The Kingal Shoe”

C. M. DE GRAAFF

Piet Heinstraat 86

Tel. 4263 Haag

ling Haarlem, om in afwijking van het ten vorigen jare genomen besluit aan de algemeene vergadering voor te stellen in de Statuten te bepalen, dat van de bijdragen der leden-begunstigers, die een bijdrage van f 100 of meer storten, slechts 25 % — in stede van het geheele bedrag — aan de kas van het Hoofdbestuur behoort te worden overgedragen.

De Secretaris meent, dat dit voorstel op een misverstand berust. De afd. Haarlem heeft in 't begin van dit jaar een gift van f 100 ontvangen van een ingezetene, die de afdeling wilde steunen. Die gift was dus bepaald bedoeld voor die afdeling.

Daarop kan het Hoofdbestuur dan ook allerminst rechten doen gelden. Maar de schenker is door het verleenen van deze bijdrage dan ook geen lid der vereeniging geworden; wat door genoemde afdeling destijds werd opgegeven. Een ander geval is evenwel, wanneer iemand lid wordt van de vereeniging door f 100 te storten. Dan is die som afkopsom en is het zeer rationeel, dat dat bedrag dan de geheele vereeniging ten goede komt en niet ééne afdeling. Het is immers zeer twijfelachtig, of het nieuwe lid steeds in het ressort van dezelfde afdeling zal blijven wonen.

Destijds is dan ook in dezen zin besloten, terwijl bovendien werd bepaald, dat het hoofdbestuur die bedragen moest kapitaliseeren.

De Voorzitter vraagt den heer Boissevain, of deze zich thans met ééne wijziging der statuten in den geest van het voorgestelde e.q. met nadere verduidelijking zou kunnen vereenigen, hetgeen deze bevestigend beantwoordt.

De Secretaris is van oordeel, dat de afdelingen nog vaak te weinig begrijpen, dat het ook in hun belang is, indien het Hoofdbestuur kan steunen op degelijke financiële grondslagen. Thans moeten nog te veel maatregelen van algemeen belang, die genomen zouden kunnen worden, om geldelijke redenen achterwege blijven.

De heer Prakken gaat met de strekking van het betoog van den Secretaris mede.

De Voorzitter twijfelt geen oogenblik aan de welwillendheid van de afdelingen.

In de vierde plaats wordt besproken de aanstaande verandering van uitgever van Het Koloniaal Weekblad, en doet de Voorzitter de opmerking, dat het Dagelijksch Bestuur er naar gestreefd heeft, het nieuwe contract zoo in te richten, dat moeilijkheden als de in den laatsten tijd ondervondene voor het vervolg uit zullen blijven.

Op voorstel van de Studiecommissie wordt tot haar lid, in de vacature van Mr. Th. B. Pleyte, te Amsterdam, benoemd de heer J. C. van Eerde, directeur van de afdeling Volkenkunde van het Koloniaal Instituut.

In verband hiermede deelt de Voorzitter mede, dat er pogingen worden aangewend om een band te vormen tusschen de verschillende fondsen, die ten doel hebben Inlandsche jongelui, die hier te lande vertoeven, te steunen.

Ten aanzien van het arbeidsbureau bericht de Voorzitter, dat een ontwerp-reglement is samengesteld, terwijl het tevens noodzakelijk is gebleken het reglement voor het Informatiebureau te wijzigen en den naam van dit kantoor te veranderen in Inlichtingendienst.

Nadat bij de rondvraag mevr. Van Oeveren nog eenige inlichtingen heeft gevraagd, wordt de vergadering gesloten.

De Secretaris:

J. G. W. VAN DRIEL KROL.

Van het INFORMATIE-BUREAU:

Klein-notarisexamen.

De bij het Koninklijk besluit van 12 Februari 1913 no. 130 (Staatsblad no. 54) ingestelde commissie voor het afnemen hier te lande van het zoogenaamd klein-notarisexamen, bedoeld in de art. 16g tot 16n van het Reglement op het Notarisambt in Nederlandsch-Indië, maakt, ingevolge art. II van genoemd besluit, bekend, dat op 15 December aanstaande en — zoo noodig — volgende dagen, aan de met verlof hier vertoevende ambtenaren bij het binnenlandsch bestuur in Nederlandsch-Indië gelegenheid zal worden gegeven tot het afleggen van bovenbedoeld examen, waarvan een bedrag van f 30 verschuldigd zal zijn.

Zij, die tot dit examen wenschen te worden toegelaten, moeten zich vóór 30 November aanstaande, met opgave van hun adres, schriftelijk aanmelden bij den secretaris der commissie (mr. H. J. Scheuer, O.-I. rechterlijk ambtenaar met verlof, gedetacheerd bij het Departement van Koloniën), onder overlegging van ééne quitantie van 'storing bij een der Rijksbetaalmeesters.

(Staatsblad 16 en 17 Nov. 1913).

Ter beschikking van den Gouverneur van Curaçao kan worden gesteld een onderwijzer om te worden benoemd tot onderwijzer eerste of tweede klasse aan de „Hendrikschool” te Willemstad op Curaçao.

Sollicitanten behooren zich per gezegeld verzoekschrift vóór of op ultimo November e.k. te wenden tot den Minister van Koloniën, onder overlegging van hunne akten van bevoegdheid tot het geven van onderwijs en van de andere vereischte stukken. Voor nadere bijzonderheden, zie Ned. Staatscourant van 5 Nov. 1913, No. 259.

Ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië kunnen worden gesteld, om benoemd te worden tot opzichter bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken in Nederlandsch-Indië, personen, die met voldoende uitslag het examen hebben afgelegd voor opzichter bij den Rijkswaterstaat in Nederland.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, mogen niet jonger zijn dan 23 jaar en behooren zich, bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van de vereischte stukken.

Aan de uitzending is verbonden: a. overtocht voor Gouvernementsrekening als passagier der 2de klasse, e.q. ook voor het wettig gezin; b. ééne vergoeding voor uitrustingskosten, ten bedrage van f 1000; c. ééne voorloopige bezoldiging van f 80 's maands, ingaande met den dag van inschepping naar Nederlandsch-Indië.

De bezoldiging van een opzichter bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken in Nederlandsch-Indië bedraagt f 200 's maands, met 5 driejaarl. verhoogingen, elk van f 35 's maands, met dien verstande, dat aan de opzichters, die in het bezit zijn van het diploma van architect, tegelijk met de toekenning van de vierde verhooging, of zooveel tijd daarna als dat diploma zal zijn behaald, ééne extra verhooging van f 25 's maands wordt toegekend. De opzichters kunnen dus als zoodanig ééne maximum-bezoldiging bereiken van f 400 's maands.

Voor nadere bijzonderheden zie Ned. Staatscourant van 5 November 1913, no. 259.

Naamlijst van nieuw toegetr. Leden.

	Contributie.
Mevrouw de Wed. B. H. J. André Willemisz, Arnhem	f 3.—
F. van Konijnenburg, Stud.	- 2.50
J. A. van Dijk, Officier v. gezondheid N.-I. L.	- 2.50
beiden te Amsterdam.	
Mr. L. L. Beckering van Loenen, Lid Hof v. Just. N.-I., Assen	- 2.—
J. F. Keijzer, Werktuigkundige St.-Sp. N.-I., Bussum	- 3.—
F. L. H. Dessauvagie, 1e Luit. Inf. N.-I. L., Delft	- 2.—
K. E. E. Gerth van Wijk, Maj. Inf. N.-I. L., Ginneken	- 2.—
H. Gerson, Adm. Arendsberg W.-I.	- 2.50
C. A. W. Fournier, Ing. B. O. W.	- 2.—
W. Puister, Onderwijzer N.-I.	- 2.50
Dr. H. Onnen Sr.	- 2.50
J. G. Bruseker, Dansonderwijzer	- 2.50
A. du Bois, Arch. B. O. W.	- 3.—
H. J. Boucher, Kunst- en boekhandelaar	- 2.50
W. Schols, Onderwijzer N.-I.	- 2.—
D. H. W. Weenink van Loon, ...	- 6.—
B. ten Bruggen Cate, Inspect. v. Financiën N.-I.	- 2.50
Mr. I. Da Costa, Pres. Hof v. Just. W.-I.	- 3.—
F. H. Broers, Onderw. N.-I. (Scheveningen)	- 2.50
G. F. Breijman	- 2.—
J. Townsend, Notaris N.-I.	- 2.—
B. van Raaij, Ambt. in- en uitvoerechten	- 2.50
J. C. M. S. Conradi, Postdirecteur W.-I.	- 2.—
R. Chr. Gaade, 1e Luit. Art. N.-I. L.	- 2.—
E. O. Douwes Dekker	- 2.—
E. L. Rouveroij van Nieuwaal	- 2.50
allen te 's-Gravenhage.	
Jhr. E. K. J. Rengers Hora Siccama	- 2.50
J. H. Stroband	- 2.—
Dr. Boonacker	- 2.50
Mej. C. A. L. Leutscher	- 2.50
J. Koning	- 2.—
J. W. Wiers	- 2.—
J. H. van Hoogstraten	- 2.—
Dr. K. F. Uillebrand	- 2.—
R. Huizinga, Direct. Bijz. Kweekschool	- 2.—
W. L. Kraal	- 5.—
Prof. Barrau	- 2.50
Mej. L. E. Freern, onder-Directrice Meisjes H. B. S.	- 2.—
L. W. Brants, Ont. der Registr.	- 2.—
Mevrouw Leopold	
allen te Groningen.	
N. van Vuuren, Ass. Res., Hellevoetsluis	- 2.—
Mr. J. Paulus, Hoofd-Insp. In- en Uitvoerechten	- 2.—
J. Allaart, Indl. Stud.	- 2.—
J. C. Meijer, Indl. Stud.	- 2.—
allen te Leiden.	
H. C. W. van der Veen, Nijmegen	- 2.50
J. J. R. A. Kemps, onder-Luit. Inf. N.-I. L., Sittard	- 2.—
Dr. P. Hubrecht	- 2.—
Mevr. Hubrecht	- 2.—
A. H. Th. van Es, 1e Luit. Inf. N.-I. L.	- 2.—
allen te Utrecht.	
L. A. Walaardt Sacré, Manggar	- 5.—
Societa Commissionaria Orientale, Milaan	- 4.—

Den Haag, November 1913.

De Administrateur van het Kol. Weekblad „Oost en West”:

W. VAN DER ZIJL.

FABRIEKSDÉPOT VAN TWENTSCHE LINNENGOEDEREN

„DE WITTE BAZAR”
Prinsenstr. 19-21, DEN HAAG

TELEFOON 5141

GOEDKOOPST ADRES VOOR

UITZETTEN EN
INDISCHE UITRUSTINGEN

VOOR DAMES EN HEEREN.

Tevredenheidsbetuigingen van honderden Indische families voor belangstellenden ter inzage.

GEVESTIGD SEDERT 1885.

BURGERS VAN N.-I., WELKE IN NEDERLAND EEN TROPISCHE WARMTE IN HUN WOONHUIS WENSCHEN, SCHAFFEN ZICH AAN DE

HOEK'S GASHAARDEN

HOOFDKANTOOR: PIET HEINSTRAT 64, DEN HAAG.
VRAAG CATALOGUS. :-: VRAAG CATALOGUS.

NEDERLANDSCH-INDISCH

Administratiekantoor en Hulpbank
's-GRAVENHAGE - Kortenaerkade 7.

CREDIET- en BANKZAKEN. ::
LEVENS- en BRAND-VERZEKERINGEN.
ADMINISTRATIËN. ::

VACANT

Zuid-Hollandsch Koffiehuis
GROENMARKT 37 - DEN HAAG

* CAFÉ RESTAURANT. *

DINERS van 5—8 uur, vanaf f 1.—, f 1.50 en hooger.
Grootste Biljartzaal van 's-Gravenhage. — 12 Biljarts.

VACANT.

P. B. VAN MOORSEL & Co.

KERKPLEIN 11-12 — TORENSTRAAT 5-6
NAAST HET HOOFDPOSTKANTOOR
TELEFOON N°. 2898 — DEN HAAG

GOEDKOOPST ADRES VOOR HET GEHEEL OF
GEDELTIELIJK INSTALLEEREN VAN WONINGEN

AMERIKAANSCHÉ

Tandheelkundige Inrichting

Dir. H. W. VALKENAAR, Amerik. Mec. Dentist.

GEVESTIGD:

's-GRAVENHAGE, Wagenstraat 19,
naast de Firma Pander.

VACANT

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, Frederik Hendriklaan 155.

Vier dames voor pianolessen.	Eene dame voor kantoorwerkzaamheden in Indië.
Twee dames voor vioollessen.	Eene dame voor kantoorwerkzaamheden.
Een heer voor muzikals en.	Twee dames voor lessen in teekenen en schilderen.
Eene dame voor zanglessen.	Eene dame voor schrijf- kopiër- en veraalwerk.
Twee dames voor lessen in de Fransche-, Duitsche- en Engelsche taal.	Zes dames als kinderjuffrouw naar Indië.
Twee dames voor lessen in de Fransche taal.	Eene dame voor lessen in machineschrijven, statistographie en moderne talen.
Eene dame voor lessen in de Engelsche taal.	Twee dames voor het waarnemen der huishouding.
Eene Dame om als hoofd eener huishouding op te treden.	Eene dame als modiste, tevens verkoopster naar Indië.
Eene dame voor opleiding admittie examen H. B. S. en Gym.	Eene dame voor ademgymnastiek en hygiënisch spreken.
Eene dame voor lessen aan spraakgebrekkigen.	Een heer voor lessen in de Maleische en Javaansche taal en Indisch Staatsrecht.
Eene Dame voor Fransche en Italiaansche conversatielessen.	Een practisch ervaren Boekhouder voor Indië.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in LAAN v. MEERDERVOORT 187 voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belangh. worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willer verleen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Van Lumeyst. 100, 's-Gravenhage,	Javaansch.
D. A. P. KOK, Marialaan 162a, Lochem,	Maleisch } gediplomeerd.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden,	Javaansch.
	Maleisch.
	Madoereesch.
H. TH. KAL, Laan v. Meerdervoort 239, 's-Gravenhage,	Javaansch.
	Madoereesch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Jaarverslag der Vereen. 1911, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over het jaar 1911, enz.

en

Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies
Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,
door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;

voor Departementen en Leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

c. Onze Oost II: Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,
door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. 12.—;

voor Departementen en Leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:

I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÛS;

II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás” te Curaçao.
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.

Prijs f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. De Vooruitzichten voor den Nederlandschen arts in Nederl.-Indië.

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

Gebr. ten Houten

LANGE HOUTSTR. 4 DEN HAAG

TELEPHOONNUMMER 714

**BEDDEN- en
MEUBELFABRIEK**

Onderstaande APOTHEKERS, leden van het Dep. 's-Gravenhage der Ned. Maatschappij ter bevordering der Pharmacie, worden aanbevolen voor het gereedmaken van recepten zowel als voor de levering van Binnen- en Buitenlandsche Geneesmiddelen, Verbandstoffen, Ziekenverplegingsartikelen en Minerale Wateren.

te 's-GRAVENHAGE

M. L. Adama, Bezuidenhout 111.
J. J. C. Bakker, Javastraat 29.
F. L. W. en E. v. Beest, Huygensplein 3.
N. W. Bennisma, Fred. Hendrikplein 32.
C. J. Brandts, Laan Copes v. Cattenburch 90.
M. Bruins, Van Swietenstraat 131.
C. P. v. d. Bijlaardt, Groote Markt 22.
J. Damen, Weimarstraat 20.
Duin-Apotheek, Leuvenschestraat 35.
Mej. S. Faber, Koningsplein 32.
Dr. A. L. C. Furnée, Tasmanstraat 194.
C. A. van Greuning, Statenlaan 40.
J. E. v. d. Harst, Aert v. d. Goeststraat 29.
A. J. A. Herens, Boekhorststraat 19.
J. J. Hofman, Schenkweg 4.
K. Holm, Vaillantlaan 157.
A. J. van Huffel Jr., de Riemerstraat 154.
J. F. J. Hupperetz, Regentesselaan 270.
C. de Jong, 1e v. d. Boschstraat 45.
Ph. Luyckx, Westeinde 341.
Firma Mouton, Javastraat 29.
Mej. C. Offerhaus, Groot Hertoginnelaan 154.
J. van der Schalk, Oranjeplein 24.
I. J. Schoevers, Noordeinde 122a.
Dr. W. v. d. Slooten, Koningin Emmakade 109.
M. P. Spillenaar Bilgen, Stadhouderslaan 7.
E. Sybolls, Riouwstraat 48.
J. A. v. Tooren, Regentesselaan 105.
W. D. Valkis, Zoutmanstraat 55.
C. Th. Voorhoeve, Frederik Hendriklaan 72.
G. H. v. d. Wal, Dennenweg 1.
H. J. de Zaayer, Anna Paulownastraat 51.

te SCHEVENINGEN

J. v. Buuren, Kanaalweg 53.
M. den Heijer, Keizerstraat 167.
J. A. Speltie, Havenkade 3.

te RIJSWIJK

B. F. Jansonius, Heerenweg 28.

te VOORBURG

J. A. Spruyt, Heerenstraat.

te DELFT:

H. Blom, Binnenwatersloot.
J. A. Filedt Kok, Oude Delft.
S. J. Fischer, Groote Markt.
A. Nijdam, Burgwal.
A. L. Oversluys.
C. M. J. A. Straman, Wijnhaven.
W. P. de Vries, Oude Delft.

te SLIEDRECHT

I. J. van den Berg.

te WOERDEN:

W. G. Haye.

te MIDDELHARNIS

A. Teeps.

WISBRUN & LIFFMANN.

VEENESTRAAT 35-37. Tel. 2503. DEN HAAG.

Dames Modeartikelen.

Zijden stoffen, Fluweelen, Kantstoffen.
Alle soorten Garneeringen, enz.

Balartikelen.

Marque Déposée „Au-Condor”

LA HAYE — PLEIN 8

PAYS BAS

FRED. MOMMAERTS-DEGGELLER

Tabacs Cigares et Cigarettes de toute 1re qualité
EXPORTATION IMPORTATION
EMBALLAGE SPÉCIAL POUR LES INDES

NEDERLANDSCHE VEGETARIERSBOND.

Secretariaat: Wilhelminastraat 105, Den Haag.

Administratie: Koepoortweg 107, Hoorn.

Vegetarisch Bureau en Brochurehandel: FELIX ORTT, Soest, waar alle inlichtingen over Vegetarisme, den Bond en zijn streven gaarne worden verstrekt en alle drukwerken te verkrijgen zijn.

LIJSTEN VAN BOEKEN GRATIS.

Leest het maandelijksch orgaan „VEGETARISCHE BODE” onder redactie van FELIX ORTT; abonnementsprijs f2.— p. jaar. F. ORTT. Bekroond Propagandageschrift, 5 cents; Brieven over gezondheid, 10 cents; Het vegetarisme bezien van de economische en de ethische zijde, 5 cents; Drankzacht en hoe die tegen te gaan, 10 cents. — LEO TOLSTOY. De eerste stap, 10 cts. — Kookboek van Mevr. VALK, f 1.25.

„BOEATAN”

Magazijn van Indische Kunstnijverheid

Heulstraat, Den Haag

Zie Etalage — Zie Etalage

N.V. DE HAAN's Bioscope-Theaters
„OLYMPIA-THEATER“
 ELITE BIOSCOPE
 PRINS HENDRIKPLEIN 3 - Telefoon 6295

ELKE WEEK

SCHITTEREND AFWISSELEND PROGRAMMA

Woensdag, Zaterdag en Zondag MATINÉE.
 ENTREE: 50 en 25 Cent voor de MATINEE'S, f 1.—, f 0.75, f 0.50 en f 0.30 voor de AVOND-VOORSTELLINGEN.

VACANT

Vestigt U in ARNHEM of OMSTREKEN

VELP - STEEG - ELLECOM - DIEREN - OOSTERBEEK - HEELSUM - RENKUM

Inlichtingen gratis Bureau V. V. V. Stationsplein 15, ARNHEM en bij de Secretarissen der verschillende V.V.'s.

VAN SEVENTER & PALUDANUS
 Vlamingstraat 21,
 DEN HAAG - Teleph. 4214.

Eerste klasse en toch het goedkoopst adres voor Heerenkleding naar maat.
 SPECIAAL ADRES voor Ultrustingten.

Brengt een bezoek aan BOEATAN
 Magazijnen van **INDISCHE KUNSTNIJVERHEID**

Indisch Restaurant

Vereeniging „OOST EN WEST“
 LAAN v. MEERDERVOORT 187
 Telefoon 2655.

INDISCHE KOKKIE

GROOTE VERScheidenHEID VAN
OOSTERSCHE GERECHTEN.

ZORGZAME EN ZINDELIJKE BEREIDING VERZEKERD,
 BILLIJK TARIEF.

TJOBALAH SATOE KALI,
 TEMTOENANTI DATANG KEMBALI

Diners vanaf f 1.75.
 Plat du Jour à f 1.25.

Uitzending van allerlei Schotels
 en Gebakken met verhooging van
 :: bezorgloon. ::

VACANT

VACANT

MAISON KRUL

CONFISERIE & CHOCOLATERIE ROYALE,

NOORDEINDE 44-46

bericht dat de **St. Nicolaastafels**
 gereed zijn.

SPECIALITEIT: BANKETLETTERS, SINT NICOLAASGEBAK,
 MARSEPAIN, BORSTPLAAT, CHOCOLADEFigureN, ENZ.

FILIALEN }
 BEZUIDENHOUT 16
 FRED. H. LAAN 79
 ZOUTMANSTR. 8
 JAVASTRAAT 7
 MOLENSTRAAT 4

P.S. DE SALON DE RAFR. GESLOTEN VAN 1—6 DEC.

Wie een **NAAIMACHINE** noodig heeft en
 geene „**SINGER**“ koopt,
 benadeelt zichzelf.

Aan nevenstaand uithangbord zijn de winkels
 te herkennen, waar **INDERDAAD SINGER-**
 Machines verkocht worden.

SINGER-MAATSCHAPPIJ,

AMSTERDAM, KALVERSTRAAT 60-62.

Overal Depôts.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven.

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereen.
 „Oost en West“: f.....

NAAM:

WOONPLAATS:

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West“, Heul-
 straat 17, Den Haag.

A. A. BOLT = CONFISEUR
PATISSIER
— HOFLEVERANCIER. —
BANKASTRAAT 4c, 4d, 4e, 4f -:- 's-GRAVENHAGE.
ECHTE INDISCHE SPEKKOEK.
— Ook verkrijgbaar in „BOEATAN”, Heulstraat 19. —

GROBBE = COMESTIBLES.
Bankastraat - Fr. Hendriklaan - Theresiastraat.

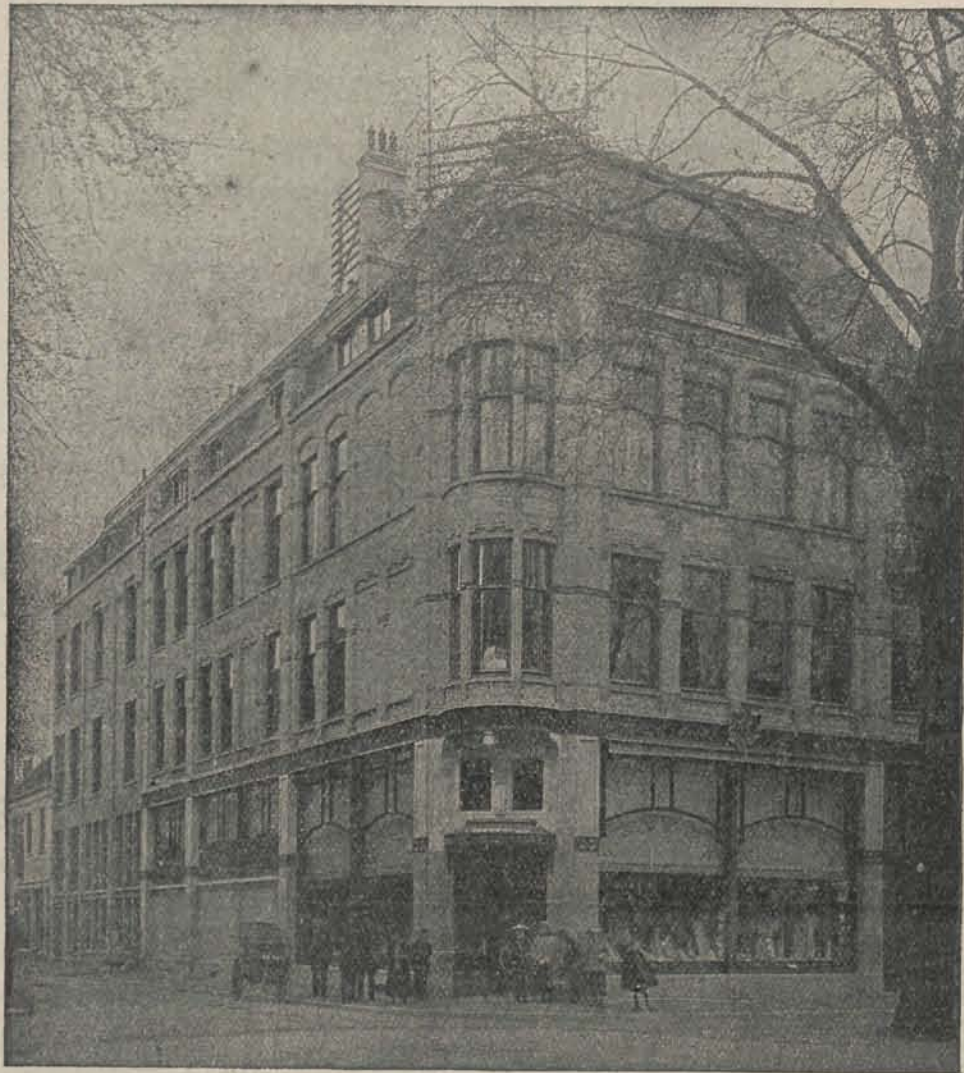
NEDERLANDSCHE ELECTRISCHE OXIGENOL of NATUUR WASCHE, BLEEK- en STRIJKINRICHTING
INGERICHT VOLGENS DE EISCHEN DES TIJDS

J. NIEUKERKE, van Diemenstraat 87.
OXIGENOL is zuurstof, vervangt CHLOOR.

Volgens Dr. FURNEÉ's Scheikundige verklaring geheel onschadelijk. Tast de Vezel van het te wasschen Goed niet aan. Ook niet schadelijk voor Gekleurde of Witte Goederen.
Apreteeren van alle soorten GORDIJNEN. Wasschen van DEKENS en SPREIEN.

VACANT

VACANT

Specialité de SOIERIES.

Lainages, Cotons,
Dentelles.

ROBES MI-CONFECTIONNÉES,
Dentelles de Bruxelles Véritables.

Téléphone 2155.

Maison de Nouveautés

Compagnie

Lyonnaise

9 Kneuterdijk

LA HAYE.

GENEALOGISCH-HERALDISCH BUREAU
CARL KÖFFLER

's-GRAVENHAGE OBRECHTSTRAAT 181.

Belast zich met:

- 1e. het verstrekken van inlichtingen op het gebied van geslachts-, wapen- en zegelkunde in den uitgebreidsten zin;
- 2e. het nasporen van familiebetrekkingen, zoowel binnen- als buitenslands;
- 3e. het opsporen van familiewapens en zegels;
- 4e. het samenstellen van zoo volledig mogelijke geslachtsregisters en het opmaken van kwartierstaten onder overlegging der authentieke bewijsstukken;
- 5e. het bijeenbrengen der benodigde wettelijke stukken ter eventueele erkenning, inlijving, of verheffing in den Nederlandschen Adelstand, alsook tot het officieel verkrijgen van naamsverandering;
- 6e. het oplossen van onbekende wapens;
- 7e. het teekenen en schilderen van hoofd-, alliantie- en kwartierwapens, zoowel op papier als perkament, paneel, enz.
- 8e. het ontwerpen en leveren van ex-libris.

Redactie en Administratie van „Het Zoeklicht voor Genealogie en Heraldiek”.